lope de vega

VITEJIILE BELISEI

(LAS BIZARRÍAS DE BELISA)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de
TEODOR BALŞ

PERSOANELE

BELISA, doamnă.
FINEA [1], slujitoarea ei.
CELIA, doamnă.
LUCINDA, doamnă.
FABIA, slujitoare.
DON JUAN DE CARDONA.
TELLO, slujitorul lui.
OCTAVIO, curtezan.
JULIO, slujitorul său.
Contele ENRIQUE.
FERNANDO, slujitor al contelui.

[1] Citeşte *Fineea*.

ACTUL ÎNTÎI

Începere în casa Belisei.

Intră Belisa (îmbrăcată în doliu, elegantă, cu flori negre în păr, mănuși de mătase neagră și guler de dantelă) și Finea.

SCENA I

Belisa, Finea.

FINEA

Așa se desface-o scrisoare ?

BELISA

Vai, contele mă plictisește.

FINEA

Ești mult prea nedreaptă !

BELISA

Iubește ?
Iubirea din nou îl dogoare ?

FINEA

Ba focul s-o ardă ! Nici vîntul
Nu e nestatornic ca tine.

BELISA

Aleargă departe de mine,
Și fără întoarcere, gîndul.
Azi cerul mi-a pedepsit,
Finea, dîrzenia mea.

FINEA

Ba în libertate, nu-n ea,
Señora, pe drept te-a lovit.
Urechile ți-ai preschimbat
Demult în podoabe de preț
Și le-ai arătat doar dispreț
Acelora ce te-au iubit.
Putea să nu fie, ia spune,
Asprimea ta răzbunată
De dragoste,-o dată și-o dată ?

BELISA

Ce bine-a știut să răzbune !

FINEA

Și ce răzbunare, vai, ție !
Nespus să iubești, în zadar,
Pe cine ?... să nu știi măcar
Și focul nici el să nu-ți știe !
Pe bună dreptate murmúră
Disprețul tău de mai an :
„Dar ce se făcu *don* Juan
Stăpînul, ce se făcură
Infanții de Aragón ?"

BELISA

Schimbarea din inima mea
Chiar vîntului aripi i-ar da
Și mărilor apă, plocon ;

În ciuda ei stăruie încă
Iubirea prosteasсă și-mi pare
Că nu e pedeapsă prea mare
Pe cît e iubirea de-adîncă.
Nu strigă ?

FINEA

Ba da.

BELISA

Vom vedea
Ce-o fi și cu-această poveste ;
Hai du-te și vezi cine este !

FINEA

E Celia ; vrea să te vadă.

Finea iese. Intră Celia.

SCENA A II-A

Celia, Belisa.

CELIA

Noroc să-ți dea cerul !

BELISA

De-o vrea,
Dar nu cred că cerului-i pare,
Plăcută, această urare.

CELIA

De-un zvon mă și tem, draga mea :
S-a spus că pe stradă-ai umblat
În doliu, deși arătai
Cochetă așa cum erai ;

Și văd că nu-i zvon ce-am aflat;
Această-ndrăzneală nu pare
Să-nsemne tristețe la tine.

BELISA

Murí, dragă Celia.

CELIA

Cine ?

BELISA

A mea libertate.

CELIA

Mai tare
E-n tine disprețul.

BELISA

Chiar cînd
Iubesc ?

CELIA

Tu iubești ?

BELISA

Eu.

CELIA

Tu ?

BELISA

Da,
Asprimea-mi se stinse și ea.

CELIA

Cîmpia-am s-o văd mai curînd
Cu stele din cer semănată,

Iar cerul cu flori și verdeață
Și pizma, schimbată la față,
Cu vorbele bune-nvățată ;
Virtutea bîrfind, voi vedea
Știința că e răsplătită,
Prostia de toți umilită,
Dreptății că i se va da
Dreptate, în timp ce va fi
De nesuportat lingușirea ;
Că-i dai, e mai demn de crezare,
Onoare acelui ce n-are
Decît să te cred c-ai putea,
Frumoasă Belisa, să fii
Chiar tu-ndrăgostită, cîndva.

BELISA

Era-ntr-un amurg (cînd se spune
Că soarele-n mare apune
Și-n față-i se naltă semeață
Sierra[1] cu piscuri în vînt,
Cînd dîrele razei de soare
În zare lumini răsfrîngînd
Aruncă-ntre cer și pămînt,
Între ziuă și noapte, hotarul,
Cînd nouri de aur și purpur
Se-ntrec ca să fure culori
Din aripa vîntului și
Din frunza și coama pădurii),
Atunci, dragă Celia, eu
Treceam cu Finea-n trăsura
Ce-o am, lunecînd ca un soare
Al libertăților mele,
Eu însămi părînd Phaeton[2].
Trufașele-ncrederi în sine
Cu naltele turnuri semețe
Nicicînd n-ai să vezi că rămîn
De trăznete nedoborîte.
Era-n acel colț depărtat

[1] *Sierra* : Lanțul munților Guadarrama, situat la nord-vest de Madrid.
[2] *Phaeton* : vezi comedia *Ciinele Grădinarului*, p. 43, n. 1.

Din Prado, ce dă spre Fîntîna
Castiliană prin faima
Și numele său ; sînt fîntîni
Adesea neluate în seamă,
Ce curg ca un vers și aruncă
Țîșnind evantaie de spumă ;
O, desăvîrșească-le cerul !
Făcîndu-mi mîndriei pe plac,
Finea cînta de Enrique
Și-alesele-i daruri ce are
(Pe conte și tu îl cunoști).
Cînta bileţelele sale
De dragoste, care ajung
La mine în păr bigudiuri,
Sărmane bilete de-amor !
Cînta despre faptele mele
Ciudate — și despre-ndrăzneala-mi
De parcă născută am fost
Din trunchi de stejar, cînd de-ndată
Zăresc cavalerul acela
Cu chip potrivit întîmplării
Pe care-o pîndea. Își întoarse
Doar capul, oprindu-se-n loc
Pe urmăritor așteptîndu-l.
Și fără prea multe motive
Ei spadele-și traseră,-apoi —
Mantiile și le-au desprins —
Cel care-ți spuneam, pe-adversar
L-opri cu picioru-nainte ;
Atîta curaj și mîndrie
Eu n-am mai văzut niciodată.
Nici celalt n-a fost mai prejos.
Să nu-ți pară necuviință
Că-ți spun, ca femeie, aceste
Pățanii de nimeni știute ;
Chiar dacă perniţa și acul
Pumnal și armură ne sînt,
Femeile ce comandară
Armate sînt mai lăudate.

Pe Semiramida [1] poeții
Și pe Cleopatra [2] le cîntă,
Și fost-a Tomiris [3] vestită
În lumea întreagă, prin spadă.
Cînd doi se întrec, n-ai văzut
Cum cel din mulțime și-alege,
Deși nu-l cunoaște, pe unul
Și ține ca el să învingă,
Chiar fără-a gîndi la foloase
Și fără să știe că lupta
E-ades hotărîtă-nainte
De astrele ce li-s stăpîne?
Și sufletul meu, așadar,
Luă partea aceluia care
Mai chipeș și nobil păru.
Celalt se nălță să-l lovească
Și-alesul meu iute-l împunse
Cu vîrful de spadă, culcîndu-l
O clipă, atît, la pămînt
Căci iar s-a-nălțat să se lupte.
Tîrziu am aflat că purta
Un dublu pieptar de Milano [4],
Din plumb făurit, drept armură.
Cînd vru să-l lovească, deodată
Alți trei din tufiș tăbărîră
Asupra alesului meu.
Un lucru nedemn pentru niște
Bărbați spanioli. Între prieteni
Se spune, cînd lupți cu vrăjmașul,
Că-i josnic doar cel care fuge,
Iar cel care-ajută-i viteaz.
Atunci am sărit din trăsură
Și, fără-a gîndi, am luat spada
Birjarului care privea

[1] *Semiramida*: regină legendară a Asiriei și-a Babilonului, căreia i se atribuie întemeierea Babilonului și a grădinilor suspendate.

[2] *Cleopatra*: vestită regină a Egiptului.

[3] *Tomiris*: regină scită care, aflînd de uciderea fiului ei de către Cyrus, regele perșilor, l-a atacat și l-a învins în luptă. Apoi a pus capul lui Cyrus într-un burduf plin cu sînge.

[4] Armurile milaneze erau dintre cele mai vestite ale epocii.

La dînșii, de lîngă-armăsari,
Tot numai tutun și mustăți,
De parcă-am fi fost: **el** — nebunul
Din piață, privind din balcon,
Eu — contele de Castillana,
În luptă cu leii. Luînd parte
Direct cavalerului meu,
Ca un Rodamonte[1] m-așez
Alături. Părea cam ciudat!
Văzînd dar că sînt de la Curte,
Își luară umili tălpășița
Acei ce sălbatici sosiră.
Și cînd, mulțumit, cavalerul,
De-aceste isprăvi negîndite,
A vrut să-mi vorbească,-auzirăm
Noi glasuri vestind de departe
Că oamenii legii se-apropie;
Ca focul preasfîntului Elm[2]
Ce mistuie vasu-n furtună
Bastoanele legii veneau.
I-am spus: „Vă urcați în trăsură
La mine, căci dacă fug caii,
(Ai mei nu-și trag sufletul nici
Cînd au vreo povară de dus)
Salvați noi vom fi în curînd".
Suí cavalerul; la prova
Șezu, eu — la pupa;-amîndoi
Stam față în față. Văzînd
Că nimeni din urmă nu vine,
Mînă mai domol vîzitiul,
Și cînd la Fîntînă ajunse
Opri pentru-o scurtă odihnă.
La Prado cînd merg iau ulciorul
Cu mine. S-a dus vîzitiul

---

[1] *Rodamonte*: în realitate *Rodomonte*, luptător cam fanfaron, erou al poemului *Orlando furioso* al lui Ariosto (1474—1533), celebru poet al Renașterii italiene.

[2] *Focul sfîntului Elm*: fenomen atmosferic ce se manifestă în timpul furtunilor pe mare și se datorează descărcărilor electrice. La extremitățile metalice ale vergilor ce susțin pînzele pe catarge se ivesc limbi de flăcări.

Să-l umple cu apă, i-am dat
Să bea cavalerului, cu
Pezmet îndulcit. Mulțumindu-mi
Fierbinte a fost răsplătit
De-a mea mîngîiere-ndelungă.
Și astfel convinsu-l-am ca,
Lăsînd politețea deoparte,
Să-mi spună motivu-ntîmplării
Aceleia ; eu bănuiam
Și unele intrigi de-amor.
Profetică-a fost bănuiala
Inimii, căci înainte
De-a spune chiar el, gelozia
Îmi smulse întîiele temeri :
Bîtlanul cînd vrei să-l dobori
L-alegi din o mie de șoimi,
Dar, iată,-n sfîrșit, ce mi-a spus...
(Ascultă cu luare aminte
Că-ntocmai cum el povesti
Și eu îți voi spune amarul.)
„Eu sînt *don* Juan de Cardona [1] ;
Don Jorge Cardona mi-e tatăl,
Señor de-Aragon, iară mamă
Mi-e *doña* Juana de-Aponte.
Al doilea sînt între frați
Și-astfél tatăl meu mă trimise
În Flandra ; de-atunci am slujit
Cînd încă eram copilandru
Și pînă la vîrsta de-acum.
Curînd, despre faptele mele
Vestiră scrisorile-acelui
Drag înger, Infanta de-Austria,
— Cerul să-i dea strălucire ! —
Mătușă a regelui (Domnul
În pază să-l aibă !). Cerui
Și eu loc la Curte, precum
Și alții-nainte-au cerut.
Aici, printre-atîtea podoabe
Lucind pe veșmintele scumpe,

[1] *Cardona :* sat și fief în provincia Cataluña.

Mi-a fost dat să văd într-o seară,
Alăturea, un serafim
De fildeș, cu suflet de bronz.
Rămas-am de-atunci fără suflet
Căci eu am urmat-o,-am slujit-o,
Și ea-mi răsplăti stăruința
Lăsînd să-ntrevăd că iubește.
Risipa m-a sărăcit
Iar tata-mi tăié ajutorul.
Lucinda (așa se numește)
Îmi disprețuia sărăcia
Stîrnindu-mi mai rău gelozia.
Zadarnică-mi fu suferința,
S-o-nduplece n-a fost în stare :
„Nu-ntorci o iubire cu lacrimi !"
Cînd spuse acestea-aș fi vrut
Să-i smulg ochii lui trădători
Ce-au plîns pentru alta. Vezi cîtă
Invidie jalnică-n mine !
Urmă, arătîndu-mi că cearta
Cu-acel cavaler s-a iscat
Din teama că dacă o-nduplecă
Lucinda a lui va rămîne.
Sfîrșí spovedania-apoi
Văicărindu-se ástfel, încît
În clipa aceea am vrut
Să-l zvîrl din trăsură afară.
Eu fără de suflet, iar el
Plîngînd, abia am ajuns
La mine acasă, spre prînz.
Poftindu-l să intre-a răspuns
Jurîndu-mi supunere — că
Pe viață mi-e sclav, și apói
Și-a luat rămas-bun și-a plecat
Să-și vadă iubita.-Am rămas
Așa de năucă încît
Eu nu știu de ce și pe cine
Iubesc și urăsc ; gelozia
Mă tem că mă face nebună.
Pe mine astfél se răzbună
Azi Venus și Amor, tiranii

De care am rîs acuzîndu-i
Pînă mai ieri de-amăgire.
Schimbai deci veşmintele-n doliu,
Curajul cu nevolnicia,
Mîndriei cerui umilinţă
Şi-n lanţuri mi-am pus libertatea.
La rîu nu mai merg, nici la Prado,
Mă supără toate şi sînt
O viperă faţă de muzică
Iar faţă de flori şi fîntîni
Sînt numai venin ; sînt şi nu-s ;
Trăiesc sau mă-nşel ? Nu mai ştiu,
Năucă cum sînt, dacă suflet
Mai am, dacă el mai există.

CELIA

Putea să se-ntîmple-altcuiva
Această ciudată-ntîmplare ?
Răscumperi cu inima ta
Durerea şi răul pe care
Atîtora tu l-ai făcut.
E-o nesăbuinţă să ţii
La acela pe care îl ştii
De-o altă femeie urît ;
Dar vai, nebunia cea mare
A inimii tale a fost,
Belisa,-acest gînd fără rost
Ce n-ai vrut să-l treci în uitare.
Nu mergi, cum ţi-era-n obicei,
La Crîng, ori la Prado ?

BELISA

Nu ies
Fiindcă mi-s dragi mai ales
Tristeţea, tăcerile ei ;
Doar singurătatea mi-aduce
O clipă de tihnă plăcută.

CELIA

Într-una din zile, ascultă,
La Crîng amîndouă ne-om duce.

BELISA

De vrei adevărul să-l spun
(Ce rost ar avea să-ți înșel
Încrederea ta în vreun fel,
Ori eu să mă mint — la ce bun?)
În luna aceasta în care
Señorele ies la plimbare,
La cîmp am să merg să-l privesc
Pe cel ce-mi aduce pieirea.
Dar vai, nici în Crîng, nici aiurea
De-l caut eu nu-l întîlnesc;
Nu vine nici el să mă vadă.

CELIA

Cum doarme în brațe străine
N-aude-ale tale suspine.
Dar mîine ieșim la plimbare
Și cred că o soartă mai bună
Ne-o sta-ntr-ajutor să-l găsim
Pe-acest cavaler ce dispare.
Cred însă că n-o să rămînă,
Din nou dacă-l vezi și privești
Mai bine la el, nici o urmă
Din dragostea ta; pîn' la urmă,
Tu singură-l disprețuiești,
Căci multele lucruri plăcute
La prima vedere se-arată,
Dar dacă privești încă-o dată
La ele, îți par mai urîte.

BELISA

Ah, Celia, mă străduiesc
S-ascult vorba ta cumpătată:
La Crîng deci voi merge mascată.

CELIA

Iar eu, draga mea, te-nsoțesc.

BELISA

Nainte ca zorii s-apară
Să vii.

CELIA

Am să vin negreșit.

BELISA

Cuvintele tale-au stîrnit
Speranțelor, aripi, să zboare ;
Așa este : dacă privești
Cu luare aminte la lună,
Oricare-ar putea, cred, să spună
Că pete și-n lună găsești.

SCENA A III-A

O stradă în fața casei Lucindei.

Intră don *Juan de Cardona și Tello, slujitorul său.*

DON JUAN

Nu-i place iubirii tutela poveții
Cînd vine de jos mai cu seamă.

TELLO

N-am spus
Că orice iubire-i tîcnită
Cînd uită de sfaturi, oglinzile vieții ?

DON JUAN

Te miri că iubirile oarbe n-au pus
Vreun preț pe viață, măcar o clipită ?

TELLO

Un altul îl poartă pe cel ce nu vede ;
De-s orbi amîndoi vor cădea în genune.
Cînd da semn Lucinda că-n dragoste crede
Putea simțămintele tale să-mbune ;
Acum dacă ochii lui Octavio-i plac
Nedemnă-i iubirea de nu-i cauți leac
Jignirii aduse.

DON JUAN

Ce leac i-aș afla ?

TELLO

Te dăruie altor iubiri ; doar așa
Se vindecă toți cîți pe lume-au iubit :
Uitarea în alte iubiri și-au găsit.

DON JUAN

N-am bani, prostănace,-s sărac.

TELLO

Nu orice iubire-o măsori c-un pitac.
Ai merite,-ncearcă, iubește !
O doamnă mai liberă tot se găsește
Să vrea să iubească doar din pasiune.

DON JUAN

La Curte, iubirea săracă apune,
Cînd toate sînt scumpe, acum mai ales.

TELLO

Dar n-ai altă cale de-ales ;
Și nici nu e-n lume un medic să ieie
Pulsul vre unui înfrînt în amor
Să nu îi prescrie o altă femeie.

DON JUAN

Dar dacă-n uitare cînd vreau să cobor
Frumseţea Lucindei deodată-mi apare
În cale, putea-voi eu, oare,
Pe-o alta s-ador ?

TELLO

Ei, asta-i acum !
Doar ştii, purgativul e bun,
Şi chiar de-i otravă, bolnavul îl ia.

DON JUAN

Mai e vreo femeie frumoasă ca ea ?
De mult, Machedon împăratul [1] spunea
Că numai o lume, cît e pe pămînt,
Chiar dacă aceasta se-ntinde
Pe mări şi uscat, peste poli străbătînd,
Tot mică îi pare.
Tu zici că-i prea mare,
Iubeşti în Madrid o femeie anume
Cînd treizeci de lumi de femei sînt pe lume :
Zgîrcite la vorbă ori caţe tăioase ;
Cuminţi, grosolane şi descreierate,
În minciuni şi-adevăruri scăldîndu-se toate.
Sînt cît sărăcia de lungi, ori mai scunde,
Cu tălpi de apostol, dorind să le iei
Atît : un papuc, care urma le-ascunde,
Iar altele-n schimb, ce-ar putea, drept cercei,
Botine să-şi puie.
Ca Lazăr [2], au unele-obraz de gutuie,
Din racle de paturi în zori cînd apar,
Iar altele fir de garoafă îţi par ;
Stăpîne-s pe Roma, pe papă stăpîne,
Cu panglici pot unele-uşor să se-mbune,
Sînt lacome altele şi ar păpa,

[1] *Machedon împăratul* : vezi comedia *Fata cu ulciorul*, p. 492, n. 1.
[2] *Lazăr* : personaj biblic, care, zice-se, ar fi fost înviat din morţi de Isus.

Găteli ca să-şi ia, o întreagă avere.
Uşi de biserici, ori tălpi ale iadului.
Sînt cînd jucăuşe, cînd reci şi severe;
Sînt vesele-ades, schimbătoare din fire,
Ori ca nemţoaicele, grave-n iubire.
Dar toate femeile, oricum să arate,
Oacheşe, albe, sînt straşnice toate.

DON JUAN

Prostească e această zugrăveală!

TELLO

Eu n-am mai pus, *señor*, la socoteală
Nici pe Lucreţia [1], cea şi-n cămaşă castă,
Pe Portia [2] — un struţ robit în fiare —
Şi nici pe Artemiza [3] - aceea care
Fu cioclu de bărbaţi, şi nu nevastă.

DON JUAN

Tu, poartă, şi voi, gratii dulci, daţi ştire
Lucindei, despre trista-mi tînguire.

TELLO

Hai, strig-o, dacă totuşi ai venit!

DON JUAN

Mă tem ca orişicare-ndrăgostit.

La fereastră apare Fabia, slujitoarea Lucindei.

[1] *Lucreţia:* matroană romană care s-a sinucis pentru că a fost dezonorată de unul dintre feciorii lui Tarquinius Superbus (secolul al VI-lea î.e.n.). A rămas simbol al femeii mîndre şi cinstite.

[2] *Portia:* fiica lui Caton din Utica. S-a sinucis (în 42 î.e.n.) la vestea morţii soţului ei, Brutus, unul dintre ucigaşii lui Cezar.

[3] *Artemiza:* Artemiza a II-a, regină a Halicarnasului, care a durat în amintirea defunctului ei soţ, Mausol, un monument funerar considerat pe vremea aceea ca una dintre cele şapte minuni ale lumii. Este socotită simbolul fidelităţii conjugale.

SCENA A IV-A

Aceiași, Fabia.

FABIA

Ce strigă ? Și cine e, oare ?

DON JUAN

Hai, Fabia,-anunță-ți stăpîna
Că eu sînt aici.

FABIA

Nu-i acuma,
Cred, timpul să strigi așa tare.

DON JUAN

De ce nu ?

FABIA

Fiindcă stăpîna
Mea se dezbracă.

DON JUAN

Așa iute ?

FABIA

Din parte-mi nu-i prea cinstit
Ca poarta chiar eu s-o deschid
Te rog, *don* Juan, acum du-te,
Căci mîine la Crîng vom ieși.

DON JUAN

O, ce-am auzit ! Ce cruzime !

TELLO

De-ajuns ! Ești în stradă. Aci
Te poate-auzi oarecine.

DON JUAN

Hei, Fabia, stai!

FABIA

Vă ascult!
Ce vreți de la mine?

DON JUAN

Aș vrea
Să-i spui că mi-e dragă doar ea!
Atît; nici o vorbă mai mult.

FABIA

De-ncepi cu o ástfel de larmă,
C-un strașnic scandal vei sfîrși,
Iar soarele-n zori va veni
Să-ți spună s-o lași să adoarmă.

DON JUAN

Deschide!

FABIA

O, ce nebunie!

Apare la fereastră Lucinda.

SCENA A V-A

Aceiași, Lucinda.

LUCINDA

Cu cine vorbești?

FABIA

Cu Juan;
E-aici.

LUCINDA

Cîte vorbe va scoate
Despre-această necuviinţă
Bîrfitoarea vecinătate
Mai rea ca oricare-n Madrid ?

DON JUAN

Mi-arăţi o prea mare cruzime,
Pe care n-o merit de fel
— Frumoasă Lucinda — astfél
Purtîndu-te faţă de mine.

LUCINDA

Vă rog, ceea ce aţi aflat
Drept scuză acum socotiţi ;
Îndată ce zorii-s sosiţi
Eu trebui' să plec ; nu-i păcat
Să nu-mi daţi pace să dorm ?
Un farmec firesc îl aduce
Odihna-ndelungă şi dulce ;
Femeia trezită din somn
Nu poate s-arate frumoasă.
V-asigur că eu vă respect
Şi chiar vă iubesc ; înţelept
Ar fi să vă-ntoarceţi acasă.

DON JUAN

Señora, promit ascultare,
Dar ştiţi, fîstîceala ciudată
A slugii,-a stîrnit dintr-o dată
Acea gelozie-orbitoare
Ce încă să bănui mă face
Că sînteţi acum ocupată.
De-alung bănuiala, îndată
Ce mă-ncredinţez, vă dau pace.

LUCINDA

Nu-i timp potrivit să deschid ;
M-ar prinde bîrfeala în plasă.

Vecina e-așa curioasă :
Lipește urechea de zid
S-asculte, și ușa de-aude
Se și protăpește la geam.
Vă rog să plecați, *don* Juan.

DON JUAN

Să văd ce-mi ascunzi, mai-nainte.

LUCINDA

Ce om îndărătnic, vai, mie !

DON JUAN

Lucinda, iubirea-mi fierbinte
Vrea-n camera voastră să intre
Să-nlăture-acea gelozie.

LUCINDA

Stăruința voastră n-arată
Nici stimă și nici curtenie.
Plecați mai curînd, cine știe,
De stați, ce necazuri v-așteaptă ?

DON JUAN

Atunci, pe toți sfinții,-am să sui
Să văd ce se-ascunde la tine.

LUCINDA

Să bați noaptea-n poartă la mine ?

DON JUAN

O sparg sau o smulg din țîțîni.

Apar Octavio și Julio, slujitorul său, cu scutieri și spade.

SCENA A VI-A

Don Juan, Tello, Octavio, Julio, scutieri ; Lucinda și Fabia la fereastră.

OCTAVIO

O ástfel de neobrăzare
Și neauzită-ndrăzneală
Va fi chiar acum pedepsită
De-a casei onoare jignită.

DON JUAN

N-am fost eu gelos din senin.
Să-mi spună domniile-voastre :
Sînt frați, rubedenii, sau simpli
Iubiți ai acestei *señore ?*

OCTAVIO

Și dacă nu vreți să intrați
S-aflați cine sîntem, atunci
Venim să v-o spunem în stradă.

DON JUAN

Ieșiți, ca și voi să aflați
— La fel de geloși ca și mine —
Că sînt *don* Juan de Cardona.

TELLO

Eu — Tello,-al său scutier.

LUCINDA

Vai, Fabia, ce fac ?

FABIA

Te culcă
Și lasă-i.

LUCINDA

De spaimă-am să mor!

DON JUAN

Sări, Tello!

TELLO

Alții, la rînd,
A morți miros ăștia, de-acum!

Ies toți.

SCENA A VII-A

La Crîng.

Intră contele Enrique și Fernando, slujitorul său.

CONTELE

Ce Mai fără seamăn!

FERNANDO

Nu lasă
O palmă de loc fără flori.

CONTELE

Cu-a' stelelor albe comori
Se-ntrece grădina-i frumoasă.

FERNANDO

Vin apele rîului mari!

CONTELE

La fel parvenitul arată:
Se umflă ca rîul, deodată,

Sfidîndu-i pe proprii' lui lari [1].
Obîrșia lui mincinoasă
Ca rîul acesta pățește :
Cînd apa spre vară descrește,
Vezi albia lui nisipoasă.
Ferice-nțeleptul e-n viață !
Căci dînsul nicicînd nu se minte :
Rămîne modest ca-nainte
Norocul oricît îl răsfață !
Nu, meritul nu și-l ascunde
Acela ce-și merită locul,
Dar disprețuiește norocul
Ce-mpinge prostia în frunte.
Pe-aici cunosc mulți din acei
Atît de-nțelepți în gîndire,
Încît își păstrară-a lor fire
Cu toate virtuțile ei.
Dar las toate astea deoparte ;
Revin la cruzimea cu care
Disprețul divin mi se pare
Că vrea să mă-mpingă la moarte.
De ce n-apăru ca să-i fie
Acestei cîmpii aurora
Cînd soarele-arată că-i ora
Din umbrele nopții să vie ?

FERNANDO

Își pune, probabil, veșminte
De preț, și curaj. Cînd ți-apare
În zilele de sărbătoare,
Precum aurora,-nainte
În teatrul acesta-nverzit
Ea-n mamă-a lui Ámor se schimbă.

[1] *Lari* : în mitologia romană, un fel de genii bune ale unei familii, ale unui neam. Statuetele care-i înfățișau erau așezate într-o firidă de lîngă cămin.

CONTELE

Eu, care dispreţu-i ador
Şi-asprimea, încerc să-i implor
Frumseţea să vină mai iute.

FERNANDO

Iar eu trag nădejde s-asculte
Zglobiul ei spirit uşor
Pe-o ástfel de cale chemat.

CONTELE

Să-ţi pui pălăria, Belisa,
Cu pana şi negre dantele,
Deşi n-ai nevoie de pene
Cînd áripi tu ai la picioare.
Aşază-te-n faţa oglinzii,
Sporeşte-ţi în ea frumuseţea
Păzindu-te ástfel ca nimeni
Cu tine la chip să nu semene.
Doar tu, trăsăturile tale
Le poţi copia aşa fel
Ca tu şi cleştarul să fiţi
Minciuni tot aşa de frumoase.
Iată,-acum Crîngul te-aşteaptă
Şi-n verdea-i foşnire de plopi
Nu-ncepe-a cînta păsăretul
Cît timp tu aici n-o să vii.
Iar părul ţi-l piaptănă lins ;
Să nu-l împleteşti în cosiţe
Căci plasa de fir de-o s-o vadă
Şi pasărea-atunci se va teme.
Vezi, nici trandafirii, nici crinii
Nu-şi rup a lor verde-nchisoare
Să poată ieşi din pădure
Cînd n-au de la tine-nvoire.
Un şir de mărgele de sticlă
La gîtul tău salbă să-ţi fie,
Atunci cînd o lepezi, în perle
Să se preschimbe şiragul.

Şi pune-ţi şi crinii de aur,
Şi clopotul fustelor verzi,
Ca-n Franţa, pe unde se spune
Că ele sînt oşti de-apărare.
Costişele cînd le cobori
Ia seama cum pui pantofiorii,
Că-n timp ce cobori pe pripoare
Privirile-s iscoditoare.
Presară-ţi în păr trandafiri.
Pantofilor funde le pune,
S-arăţi tot aşa de gătită
La cap cum arăţi la picioare,
Deşi, draga mea, sînt gelos
Mai mult pe picioarele tale
Căci nu eşti modestă pe cît
Te-arăţi de-nflorită în lume.
Deci vino în zori să ucizi,
Căci Ámor se plînge, sărmanul,
Că încă mai doarme-aurora
În timp ce eşti trează, Belisa.
Zadarnică-i şoapta de-amor
Căci cei ce se vor oratori
Susţin că nu vii să priveşti,
Ci doar să fii admirată.
Şi ástfel, cuminte Belisa,
Din Crîng să te-ntorci singurică,
Să nu îţi momească privirea
Frizurile-atît de bogate.
Tu, mántia seviliană
Aşaz-o şi lasă vederii
O stea doar ; nici Ámor nu-i drept
Săgeţile să-şi risipească.
Eşti mai graţioasă-ntre văluri
Şi eşti mai puţin bănuită,
Decît săgetînd cu privirea
În trecere, toţi să te ştie.
E vremea să ieşi mai curînd ;
Al privighetorilor cînt
E zorilor clopot, chemînd
Zorile tale să vină.

FERNANDO

Ajunge ! Oprește-te-acuma !

CONTELE

De ce ?

FERNANDO

Ia te uită cum vine.

CONTELE

Descînt de iubire, divină
Puterea ți-a fost totdeauna.

Intră Belisa, îmbrăcată în cea mai strălucitoare risipă de culori, cu mantie și pălărie de pene, împreună cu Finea îmbrăcată și ea cu eleganță.

SCENA A VIII-A

Aceiași, Belisa, Finea.

BELISA

Dar Celia unde-a rămas ?

FINEA

E-n urmă cu niște prietene
La marginea apei, aproape.

BELISA

Nu simte durerile mele
Și i s-a urît să mă vadă
Cum caut izvorul ascuns.
Ciudat e că-n zilele-acestea
La Crîng n-a venit *don* Juan.

FINEA

Îl ține Lucinda în mreajă.

BELISA

Cînd el mi s-a plîns de dispreţul
Şi de amăgirile ei ?

FINEA

Ce bine-i alini gelozia !

BELISA

Finea, vai, contele !

FINEA

Vrea
Iubirea, ca azi să culegi
În crîngul Madridului florile
De portocal din Valencia.

CONTELE

Ingrată Belisa,-i tîrziu
Ca ochilor mei să te-ascunzi ;
În sufletul meu ţi-am văzut,
Ca într-o oglindă, făptura.
Deşi pe cîmpia-argintată
Se-arată-aurora de aur,
Natura nu-i mai aşteaptă
Lumina ei dulce acuma
Cînd ca un soare, Belisa
Pe cîmpuri, frumoasă, răsare.
Şi dacă-i de-ajuns doar o stea
Să poţi lumina, e drept, oare,
Ca mántia ta trădătoare
Acum să te-nvăluie-n ea ?
Frumoasă Belisa, ţi-arată
Deci ochii ascunşi de mantie,
Căci ei ucigaşi vreau să-mi fie.
Li-e sigură astăzi victoria
Şi vreau să-şi împartă ei gloria
De-a fi ţinta lor săgetată.
Pudoarea cea mai slăvită,

Ea, care-i oglinda cetății,
Din liniștea singurătății
Se-arată-n cîmpia-nverzită.
Sus vălul! Privește! Ucide!
Căci este o crudă purtare
Tu, grație-atît de firească
Încît chiar și Amor uimit e,
Vitează-n oraș, să te-arăți
În Crîng, cu disprețul pe buze.

BELISA

Eu n-am vrut de voi să m-ascund;
Mă bucură-această-ntîlnire.

CONTELE

Iubirii i-aduc mulțumire
Că ești, în sfîrșit, omenoasă!
Ai vrea să m-asculți?

BELISA

Cum să nu;
Un nobil ca voi niciodată
Nu spune nimic jignitor.

CONTELE

Ascultă.

Intră don *Juan și Tello.*

SCENA A IX-A

Aceiași, don *Juan, Tello.*

DON JUAN

N-o văd pe Lucinda,
În crîng, nicăirea, deși
Acasă la ea ni s-a spus
Că-n crîng a plecat de cu zori.

TELLO

Mă tem c-au minţit, pentru că
Această trimitere-ncoace
Nu prea îmi miroase a bine.

DON JUAN

Eu nădăjduiesc să nu fie
Cu-Octavio-al ei împreună.

TELLO

I-ai tras o bătaie pe cinste !

DON JUAN

Ţintii mai spre cap cînd simţii
Că are cămaşa de zale.

TELLO

De n-o să am martori, mă-ntorc
La Iuliu-napoi să mă bat ;
I-am dat una bună şi-apoi
De scut despărţindu-l, prin aer
De mijloc atît l-am săltat
Că stelele-n urmă-au rămas
Şi-un deget lipsi, însăşi lunii
Să nu îi retez căpăţîna.

DON JUAN

Cu sînge-mi plătii gelozia.
Dar, uită-te, poate se-arată
Lucinda.

TELLO

Să-ntreb unde-o fi.

DON JUAN

Pe cine-ai putea întreba ?

TELLO

Oştire de iepuri e Crîngul;
Ia spune, *señor* Manzanares [1],
— Tu, vechi nălbior scoate-pete,
Tu, faţă de care rămîn
Datornici acei ce se scaldă,
Tu, care speli vara întreagă
Păcatele iernii trecute,
Tu, rîu cu-nspumări de săpun
Şi maluri de pînză albită —
Ia, spune-mi, te rog, n-ai văzut
O mîndră femeie la mers,
Vrăjmaşă de moarte-a iubirii,
Şi banilor prietenă-aprinsă,
Pe care Juan a pierdut-o
De cînd scăpătă mai ales?
Văzut-o-ai cu-o slujitoare
— Scînteie a focului ăsta —
Ea, care scrisorile-i fură
Cum versuri îşi fură poeţii?
Iar rîul răspunde: „Femeia
Pe care te plîngi c-ai pierdut-o,
Cu-Octavio,-acasă la ea
Jumări cu slănină mănîncă
Şi şuncă". (Aş cam merita,
Zău, nişte dueluri funebre.)
— Cinstitul meu rîu, de-unde ştii?
— „În camera ei eu mă aflu,
În amfora care-oglindeşte
În apele sale odaia."
Auzi ce răspuns mi-a dat rîul?

DON JUAN

Că tu faci pe prostul, aud.

FINEA

(aparte, către Belisa)

Señora, señora, ascultă!

[1] *Manzanares*: vezi comedia *Moiturile Belisei*, p. 247, n. 1.

BELISA

Ce vrei ?

FINEA

Don Juan și cu Tello !
Îi văd lîngă ulmii de colo.

BELISA

Señor conte,-aș vrea să vă rog,
Știindu-vă mărinimia,
De vreți s-așteptați doar o clipă
Pe lîngă trăsură, cît timp
Cu-acel cavaler am să schimb
Doar cîteva vorbe grăbite.

CONTELE

Chiar dacă-s gelos, de mai pot
Să fiu cavaler, mă voi duce,
Silindu-mi răbdarea s-asculte ;
Dar pot eu să-ndur ca iubitul
Să ți se destăinuie ție ?
Aceasta-ar părea josnicie,
Nu numai iubire jignită.

BELISA

El nu-i curtezan, deși este ;
Deci nu-i jignitor pentru voi
De vreme ce titlul de soț
A fost respectat totdeauna.
Din vechiu-Aragón [1] a venit
Aici să se-nsoare cu mine ;
Deci nu-i slăbiciune din partea
Acelui ce e-ndrăgostit
Cînd soțului locul i-l lasă...

CONTELE

Sînteți măritată ?

[1] *Aragón* : ținut din Spania de nord-est.

BELISA

Nu știu ;
De rude-a fost totu-nvoit.

CONTELE

Sînt sigur că el ți-e iubit !

BELISA

Vă pare cumva că mă port
Necuviincios ?

CONTELE

Gelozia
Va da un răspuns potrivit.

Contele iese împreună cu Fernando.

SCENA A X-A

Belisa, Finea, don *Juan, Tello.*

BELISA

Señor don Juan, cavalerii
Și-ostașii, atît de degrabă
Își uită-obligația lor ?

DON JUAN

Señora, nu cred că uitarea
Mea v-a jignit într-atît.
Dar prea sînt lipsit de-ndrăzneală :
De-o mie de ori eu am vrut,
De recunoștință-obligat,
Să viu să sărut mîna-aceasta,
Dar încă n-am luat hotărîrea.
O soartă ferice-a făcut
Să-mi poarte, acum, cu-aurora,
Pașii spre locul în care

Vă văd, prea-frumoasă *señora!*
Ce mîndră-arătați! Ce vitează!
Și, totuși, o, cît de suavă!
Cînd dus e ploiosul april
În lume mai e vreo grădină
Cu-atîți trandafiri dați în floare?
Ce bine vă stă pălăria!...
(Acest colonel al privirii
Și clopot al pletelor voastre)
Cu ea pari un Marte-al cîmpiei,
O, tu, prea-războinică Venus,
Tu, care ucizi și dai viață
Acelor de tine răpuși!

BELISA

Uitarea, și-apoi lingușire?
Jignire, și-apoi vorbe dulci?
Păstrați-le pentru Lucinda.
Ingrat, după-aceea cuminte?
Voi sînteți Juan de Cardona,
Vestit cavaler de-Aragón?
Nu ai altă scuză mai bună
Decît că „iubesc și mă tem
Că pot să o pierd pe Lucinda?"
Cum merge cu ea? Gelozii?
Dispreț? Curtezanii-o lăsară?
Probabil că toate-au trecut...
Răspundeți! De ce ați tăcut?

DON JUAN

Nu pot să vă spun despre mine
Și despre necazuri mai mult
Decît că, nebun, mă prind zorii
La dînsa pe stradă; acolo
Mă lasă și soarele, care,
Din marea-nserării îi pune
Podoabe de aur în plete
Ca iarăși s-o pieptene-n zori

Cu piepten de raze, din rugul
Aprins peste cerul înalt,
De unde-aurește verdeața.
Ca și tăurașul gelos,
Gonit de un altu-n pădure,
Acolo să-și stingă mînia
Cu cornul în trunchiuri izbind,
Să scuture ramuri, stîrnind
Ecouri de vînt repetate ;
Ca taurul ce pîn' la noi
Pămîntul uscat îl ridică,
M-afund pe-a ei stradă, năuc,
Și ca într-un codru aprins
Eu rup cu suspinele mele
Vergelele groaselor gratii.

BELISA

Frumoasă imagine. Chiar
Exemplul e-ales de minune !
Și-apoi, tăurașul ce bine
Mi l-ați zugrăvit ! Ce imagini !
Nu sînteți poet ?

DON JUAN

Orice-ndrăgostit,
Señora,-a-ncercat să compună
Cîndva versuri bune sau rele ;
Iubirea-a născut poezia.

BELISA

Iar voi cultivați gingășia.
N-ați vrea un sonet să compuneți
Sărmanei femei osîndite
De soartă, de timp și iubire ?
De soartă prin oarba mîndrie,
De dragoste, prin răzbunare
Și-n fine, de timp osîndită

Prin visele ei ne'mplinite.
Naiva și-acum mai iubește,
Deși nu-i iubită, pe-acela
Îndrăgostit de o alta.

DON JUAN

Señora, vi-l fac. Dar vă spun,
Eu n-am cultivat acest gen;
Priceperea mea prea puțină
E greu să se facă-nțeleasă.

TELLO

Tu, nimfă cu fesu-ntr-un peș,
Nu vrei douăsdouă de vorbe?

FINEA

Să nu sări nici una! Hai, spune!

TELLO

Tu nu ești din spiță prea proastă!
Iar eu, băiat oacheș, mă trag
De prin Calahorra [1]. Am spus
Vreo cinșpe cuvinte. De-mi ceri
Mai mult, am să calc învoiala.

FINEA

Vorbește-mi de-aproape, stăpînii
Să nu-i stînjenim...

TELLO

Îți vorbesc...

Intră Lucinda cu pălărie de pene, și Fabia.

[1] *Calahorra:* orășel spaniol din provincia Logroño, renumit între altele prin vinurile și condimentele sale.

SCENA A XI-A

Aceiași, Lucinda, Fabia.

LUCINDA

Ți-am mărturisit tot ce simt.

FABIA

Tu, dacă-l iubești pe Juan
De ce-l necăjești fără rost
Mereu cu Octavio, cînd
Te-adoră atît ?

LUCINDA

Pentru că
Eu sper gelozia să-l facă
Supus ca un miel, ca să schimbe
Speranțele în certitudini,
Iubirea în căsătorie.

FABIA

Prin rău deci încerci să-l cîștigi ?

LUCINDA

De-l prind la strîmtoare, atunci
Se-nsoară cu mine.

FABIA

Mai bine
Cu binele tu să îl iei.

LUCINDA

Vai, Fabia,-l văd pe Juan.

FABIA

Și nu-și pierde timpu-n zadar.

LUCINDA

Frumoasă femeie-a ales !
Chiar Tello, acest pehlivan,
Și-a luat bucățica de doamnă !

DON JUAN

De vreți s-o cunoașteți, cum spuneți,
Pe *doña* Lucinda, acum
Puteți să îmi spuneți de am
Gust bun.

BELISA

Este ea ?

DON JUAN

Nu se vede
La mine-n privire-o schimbare ?
Dă sufletu-afară năvală
Prin ochi, ca s-o văd cînd apare !

BELISA

Această vorbire plăcută
E doar obicei... V-am lăsat.

DON JUAN

Vă rog nu plecați : vreau acum
Măcar să-i stîrnesc gelozia.

BELISA

Iar eu să-ți slujesc pentru asta ?

DON JUAN

Acum, cînd ești sprijinul meu,
Te rog ! Nu vei pierde nimic ;
De vrei s-o ucidem, rămîi.

BELISA

Atunci, de-i așa, s-o ucidem.

(Aparte.)

O, ceruri, ce-s gata să fac?
Nebună-s ori nu mai sînt eu?
Ce demon mă-mpinge la rău?

LUCINDA

Pe voi, doamna mea, vă implor,
Regină ce-aveți pălărie
De nea, pentru una la fel
Cedați-mi pe-acest cavaler,
Să schimb două vorbe cu el.
Și dacă vă e necesar
Acest curtezan, vă promit
Că-l voi libera într-o clipă,
Absența să nu i-o simțiți.

BELISA

Tu, nimfă cu neagră tichie
Și negre mănuși de cîrmîz,
Greșești dacă-ncerci să ataci
Cu stîngul, vrînd spada s-o tragi;
Prea mare-i trufia cu care
Îmi ceri curtezanu-mprumut.
Îți pun în vedere, să știi,
Eu sînt ca un prieten zgîrcit:
N-am oaspeți, nu dau împrumut.

(Aparte, către don *Juan.)*

Merg bine?

DON JUAN

Grozav! Dar mai zi-i.

BELISA

Cu ce ușurință-ți permiți
Să vii să-mi soliciți iubitul,
El, sufletul pieptului ăsta !

(Aparte.)

Mai vreți ?

DON JUAN

Ucidéți-o ! Să moară !

LUCINDA

(aparte)

Ah, Fabia, simt c-am să mor !

BELISA

Mi-l cereți, cu care temei ?
Vreți, poate, vreun tîrg să-ncheiem
Cum fac cămătarii vicleni,
Cu termen, zălog și podoabe ?
Nu sînt diamante în China,
Nici aur în Tibar, în Cerro [1] —
Argint, chihlimbar — în Florida [2]
Cît trebuie pentru...

LUCINDA

Ajunge !
Nu trece de „pentru".

BELISA

De ce ?

---

[1] *Cerro :* Cerro de Potosí, localitate boliviană, centru al unei celebre exploatări miniere ; vezi și p. 437, n. 1.

[2] *Florida :* capitala departamentului uruguayan cu același nume ; zăcăminte de chihlimbar.

LUCINDA

De-ţi este iubirea vicleană,
Eu alte zălogiri nu am
Decît jurămintele sale,
Scrisori, semnături şi capcane...

BELISA

Cu astea nu facem nimic.
V-aţi cam înşelat, doamna mea:
Îl iau pe bărbatul acesta
Aşa, ca pe soţul meu bun.

LUCINDA

Ca soţ?

BELISA

Chiar aşa cum îţi spun.

LUCINDA

Isuse!

BELISA

De vrei să leşini,
Stîrnită de-această-ntîmplare,
Te du mai aproape de rîu,
Señora, să-i luneci în ape,
Dă-mi mîna, tu, dragostea mea.

DON JUAN

Şi sufletul, tot e puţin.

LUCINDA

Nu vreau să-i privesc cum se duc.
Să mergem! Iubirea-i un foc!

Lucinda iese împreună cu Fabia.

SCENA A XII-A

Don *Juan, Belisa, Tello, Finea.*

DON JUAN

Ce strașnică-a fost răzbunarea !

BELISA

(aparte)

Eu m-am răzbunat împotrivă-mi.

DON JUAN

(aparte)

Lucinda ! De dragul ei mor !

BELISA

(aparte)

Mă mistuie rău gelozia !

Don *Juan și Belisa ies.*

SCENA A XIII-A

Tello, Finea.

TELLO

Dă-mi mîna și tu !

FINEA

Ți-ai spălat-o ?

TELLO

Chiar ieri, mi se pare,-mplini
Vreo trei săptămîni încheiate.
Cum zici că te cheamă ?

FINEA

Finea.

TELLO

Fineţea atunci am să-ţi spun.

FINEA

Tu ?

TELLO

Tello.

FINEA

Ah, dacă-i vorba
De cel din Meneses [1], atunci
Omletă cu carul mănînci.

TELLO

Mai bine mînuţele tale
Le-nfulec, de-o fi, la frigare.

FINEA

Ce Tello !

TELLO

Ah, ce Finea !
Ce dulce copilă cerească !

FINEA

Ah, ce pehlivan !

TELLO

Dar de care ?

[1] Aluzie la o comedie istorică a lui Lope de Vega, *Los Tellos de Meneses*, în care printre personaje apare şi un ţăran energic şi plin de noblețe.

FINEA

De care? Din tagma drăcească...

TELLO

Îmi faci un hatîr?

FINEA

Sînt a ta.

TELLO

Ce scumpă bărbiță!

FINEA

Ce oacheș sadea!

Sfîrșitul actului întîi.

ACTUL AL DOILEA

Încăpere în casa Belisei.

SCENA I

Intră Belisa cu alte veşminte decît cele purtate la plimbare.

BELISA

O, tu, îndrăzneţule gînd,
Tu, care-n dispreţ pentru lume
În preajma lunii, nebune,
Alesu-ţi-ai cuibul, zburînd
Acolo, pe aripi de vînt,
Ce greu nenoroc te-a adus
În starea aceasta de plîns,
Că-ţi este penetul frumos
Pierdut peste albul spumos
Al mării iubirii,-n apus ?
Porneşte-ades nava gătită
Cu steaguri, spre larguri de zare,
Cu pînzele-atît de uşoare,
Că vîntului pasăre-i pare,
Dar blînda-adiere se-agită,
Şi cînd prin gînd nici nu-ţi trece
Se schimbă-n furtună s-o-nece,
Speranţa nicicînd să nu scape
Din marea-nvrăjbire de ape,
Din crudul destin ce-o petrece.
Un pom timpuriu înfloreşte

Cînd privighetoarea suspină
Prier cu mîna lui plină
De flori, ca pe-un sol îl primește.
Dar gerul barbar se ivește,
Cu-aceeași cruzime ne'nfrîntă,
În jale și-n doliu-nveșmîntă
Culorile, mugurii verzi ;
Și pînă ce rodul să-l vezi
Se scutură floarea înfrîntă.
Deși în cuib își așază
Pasărea,-ascunși, puișorii,
Ca în cetăți iluzorii
Cu ziduri și turnuri de pază,
Ciobanul, de jos îi vînează
Cu praștia lui blestemată.
Cînd zvîrle nemernicu-o piatră
În pui, nu rămîne o pană ;
Orice-mpotrivire e vană
Cînd soarta vrea să te bată.
O navă în larg arăta
A mea libertate-n iubire ;
Un pom înflorit în restriște
A mea nebunie părea
Iar cuibul de păsări era
Uitarea-mi neclătinată ;
Dar dragostea învolburată
Sosi cu Cardona, și-a pus
La picioarele sale, supus,
Și nava și pomul și cuibul.
Învinsă, acum mă omoară
Chiar fără să fiu vinovată ;
Nu știe de ce-s supărată
Deși ochii mei i-arătară
Dojana iubirii, amară.
Un fluture sînt, ce apare
Spre flăcări și iarăși dispare ;
Și-atît mă dogoare iubirea,
Că tot mai aproape-i rotirea
De foc, și nu ard niciodată.

Intră Finea.

SCENA A II-A

Belisa, Finea.

FINEA

Fără-a-mi mai scoate mantía
Intrai să-ți dau știrea mai iute.

BELISA

„Mai iute" nenoroc însemnează ;
Doar el se grăbește să vină.

FINEA

Aflat-am deci casa ce-a fost
O nouă minune-n Madrid :
Nu poți dintr-o cameră-n alta
Să treci, nici să știi cine este,
Scrisoarea-i dădui, mă luă-n brațe,
Și-această podoabă mi-a dat...

BELISA

De aur ?

FINEA

Cum nu ?

BELISA

Sînt mirată
Că încă n-o dete Lucindei.
Să văd.

FINEA

Poftim.

BELISA

Îl păstrez.
Acesta e primul zălog
Pe care îl am de la el !

FINEA

E-o patimă care ți-o iert ;
Zălogul ce nu ți l-a dat
Chiar el, nu e demn de cinstire.

BELISA

Îți dărui în schimb, pentru el,
Mantia mea nouă de lînă.

FINEA

Mai bine pe cea de mătase.

BELISA

Să fie și-așa. Acum spune
Ce-a zis ?

FINEA

Citi pe șoptite
Și spuse : „Frumoasă scrisoare !"

BELISA

Nimic despre mine ?

FINEA

Zău, nu !

BELISA

Dar dacă-ar fi fost de la ea...

FINEA

Strigă la valet ; pușlamaua
În *patio*[1] sporovăia
Și-abia-ntr-un tîrziu a răspuns.
Cerîndu-i mantia și spada
Îmi spuse : „Mă duc chiar acum
Să aflu ce-mi cere-acel înger !"

[1] *Patio* : spațiu descoperit situat în interiorul caselor spaniole (ca un fel de curte interioară) ; influență arhitectonică maură.

BELISA

Chiar înger a spus ? Nu mă minți ?

FINEA

A spus-o, ce-i drept, mi se pare,
La mînă gîndindu-se. Nu știi
Că doar lingușirea e fructul
Servit cel mai des în palat ?
Cînd sînt destui îngeri nu-nseamnă
Că-i doar lingușire ce-a spus ?

BELISA

Era fără haină pe el ?

FINEA

Avea un dolman fumuriu
Cu fire de aur țesut.

BELISA

Dolman spui ? Atunci sînt convinsă
C-avea chiar și bigotieră [1].

FINEA

Să nu-mi pomenești, că mă sperii
Oricînd văd bărbații cu ea ;
Și mulți sînt atît de-ncrezuți
Încît la fereastră se-așază
De parcă sînt țapi cu căpăstru.
Cînd bigotiera își pune
Bărbatul în beci să se-ascundă !

[1] *Bigotieră :* fișie îngustă de piele de antilopă sau de pînză, cu care bărbații își acoperă, în timpul somnului, mustața, ca să nu li se zbîrlească.

BELISA

Ba dacă-i din chihlimbar
Cu fire de aur, îmi place;
Dar cînd o dau jos, n-are farmec.

FINEA

Mereu mă gîndesc cînd se-arată
Cu gura-n căpăstru de piele
C-o biată maimuță pocită
M-alintă.

BELISA

Dar cușmă avea?

FINEA

Acum, celor tineri le este
Mai drag decît cușmele părul.

BELISA

Și, totuși, așa le stă bine.
Hai, spune-mi și despre-ncăpere:
Arată săracă?

FINEA

Ce poate
Avea un soldat? Pe pereți
Erau numai patru portrete:
Al regelui — Domnul păzească-l!
Iar altu-al Lucindei, alături.

BELISA

Și n-a fost gelos?

FINEA

Cin' să fie?

BELISA

Nătîngo, nu vezi, se-nfierbîntă
Închipuirea?! Gelosul
E doar un bărbat plăsmuit...
Şi cine era-n celelalte?

FINEA

În unul era *don* Gonzago
De Córdoba, rudă de-a lui,
Cel care în Ţările Flandrei
Se duse cu el. De la Tello
Ştiu asta.

BELISA

Acum povesteşte-mi
Ceva despre restu-ncăperii.

FINEA

Pe pat un polog de mătase
De China, avea — n-aş putea
Să spun cît părea de curat —
Deasupra întinsă-o tafta;
Doar mobilă-n rest; nişte lăzi
Pe lîngă-o mulţime de lucruri:
O cască, ghitară şi cărţi,
Un scut într-un colţ, şi-un elan.

BELISA

Vorbeşte încet; vine sigur.

FINEA

De unde-ai aflat?

BELISA

Mă vesteşte
Chiar sufletul meu, tremurînd.

Intră don *Juan şi Tello.*

SCENA A III-A

Aceleași, don *Juan, Tello.*

DON JUAN

Putere eu n-am să-i pătrund
În gînd ; stăruința-i prostească.

TELLO

Probabil că n-ai să apari
Cu-o mutră călugărească
Și ochii plecați în pămînt.

DON JUAN

Binevoitoare îmi pare
Și mie, Belisa, da-ți spun
Eu, totuși, mă tem, căci oricum,
Nu-s sigur că ea m-a plăcut ;
Nu-i dragoste cinstea ce ea mi-a făcut
Mulțumindu-mi ; și chiar dacă pare
Ea nu este mijlocitoare
Iubirii Lucindei.

TELLO

Gîndește-te numa'
C-ades adevărul îmbracă minciuna
În mantia lui ; un bărbat nu pretinde
Nicicînd unei doamne s-o ia înainte,
Iubirea-ntîi ea să-i declare.
Mergea un cucernic călugăr călare
Și-atunci cînd catîrca la drum
o-mboldea
C-un pinten, spunea :
„Pe sfînta milostenie, dii, surioară !"

DON JUAN

Ne-ascultă Belisa, oprește-te, moară !

BELISA

Cît timp, *don* Juan, a trecut
Şi nu m-aţi văzut? M-aţi uitat;
De mult nu ne-am spus ce-am făcut.

DON JUAN

De graţia voastră-s nespus de-ncîntat,
Dar va trebui, spre-a nu v-osteni,
De îndatoriri să vă scap dacă pot.

BELISA

Cînd un cavaler, *don* Juan, într-o zi
Señorei un papagal îi aduse,
Că ştie orice, el îi spuse;
Doar graiu-i lipseşte! La fel vă socot:
Şi chipeş păreţi, reţinut şi-nţelept,
Viteaz, dar nobil şi drept,
Modest şi atent şi cu gust îmbrăcat;
Lipseşte doar graiul acestui ingrat.

(Către Tello.)

Şi tu eşti la fel?

FINEA

Ca stăpînu-i şi el.

TELLO

Vă jur, vinovat nu-s de fel;
Am fost, ce e drept, uneori
Purcelul acestui risipitor;
Ecoul lui. Dar ducă-se-acum,
Cardona, să vezi ce măciucă rămîn.

DON JUAN

Şi eu?

TELLO

Tu, maimuță!

DON JUAN

Frumos mă bîrfești!

BELISA

De Tello meriți să fii ofensat.

DON JUAN

O spuneți chiar voi?

TELLO

Sînt un necugetat.

BELISA

Nu-i leu, cît de vajnic, ce nu-ngenunchează
Cînd ochii Lucindei, divini, îl fixează.
O, bunul Cardona, ce blînd o fi plîns
Și cîte de mine ei nu i-o fi spus.
M-o fi-ncondeiat ca pe-o hîdă; c-ar fi
Zadarnică truda-mi, oricît l-aș iubi,
C-am fost de folos doar s-ațîț gelozia
În scena din Crîng.

DON JUAN

Ești aspră acum.
Eu — totul, așa cum a fost — am să spun,
Și drept mărturie că spun adevărul
Vă dau și cuvîntul. De mint — la ce bun? —
Eu, tatei în față să nu-i mai apar!

BELISA

Hai, spune „și mamei", măcar.

Frumoasă Belisa, după ce ați stîrnit
Gelozia Lucindei, cînd c-un farmec nespus
În Crîng v-ați ivit ca un soare
Mai viu decît cel de la Delos [1], mi-a scris
Apoi, tulburată, o scrisoare ;
Tristețea, o, ceruri ! și-n slove-a pătruns,
Muindu-le-n lacrimi și-n pete, c-abia
Putui să-nțeleg ce scria.
M-am dus să o văd, după cum mă ruga.
Cu capul în mîini am găsit-o-așteptînd,
Cu trupu-ostenit prăbușit pe sofá.
Intrai, luai un scaun, abia salutînd.
Lucinda, cea care la ușă mă ținea
— O, plată-a iubirii ! — locul ei mi l-a dat,
Căci Amor atîta de jos decăzînd
Se pierde cu firea și cade-n păcat.
Ea mîinile-mi prinse și-amarnic plîngînd
Îmi spuse, scăldîndu-le-n lacrimi, că ea
Duios m-a iubit chiar în clipele cînd
A fost nevoită dispreț să-mi arate.
Și-abia am văzut-o fierbinte plîngînd
Pe-aceea ce veșnic de piatră părea
C-am stat ca Atlas [2] lîngă ea înlemnit
Cînd ochii Meduzei [3], adînc i-a privit.
Și gînduri ascunse mi-a spus, mi se pare,
Cu grosolănie atunci născocite
De ea, să mă-ndemne la-nsurătoare ;
Urechile, însă, mi-erau împietrite.
Ieșii din această-ntîmplare
De dragoste-atît de sătul, c-aș putea

[1] La Delos, se afla un oracol vestit închinat lui Apollo, zeul soarelui.

[2] *Atlas :* în mitologia greacă, rege legendar al Mamitaniei, fiul lui Jupiter. Refuzînd să-i dea adăpost eroului Perseu, acesta i-a arătat capul Meduzei și l-a prefăcut în munte. Cum muntele acesta era foarte înalt, mitografii și-au închipuit că pe el se sprijină bolta cerească.

[3] *Meduza :* cea mai frumoasă dintre cele trei Gorgone (Meduza, Euriade, Esteno) — monștri fabuloși. Jignind-o pe Minerva, zeița înțelepciunii, aceasta i-a prefăcut părul în șerpi și a dat ochilor ei puterea de a preface în piatră pe oricine privea. Perseu, după ce i-a retezat capul, îl purta cu sine prefăcîndu-și în piatră dușmanii.

Pe cel mai statornic să-l fac să tresară.
Ce bine-i să fii în cîştig ! Căci aşa
Cum doarme plugarul trudit în cîmpie
În nopţi fără lună, sub cerul deschis,
Ca-n zori să-l sărute, curată şi vie,
Lumina, pe geana trezită din vis,
Şi eu părăsii rătăcirea-mi tîrzie
Ieşind dintr-o dată spre portul deschis ;
Văzîndu-i iubirea uşor schimbătoare
Un rîs păru plînsu-i, iubirea — uitare.
Şi n-o mai văzui, n-am s-o văd niciodată.
Mănînc, dorm, mă plimb şi am timp
Şi pentru iubirea pierdută alt'dată
Ce vreau — fiind liber — să o reaprind.
Sfîrşii cu durerea iubirii, trădată !
O dragoste nouă în suflet mi-aprind ;
Acel ce învie din morţi nu-i cuminte
Chiar dacă e morţii sortit, ca-nainte.

BELISA

Ciudată poveste !

DON JUAN

Întocmai vă spun ;
Cinstit.

BELISA

Sînteţi sigur ?

DON JUAN

O, da ;
Ce-am pedepsit în Lucinda
În mine-a fost vis, dar acum
Ea nu mai există ; s-a dus.
În faţa voastră o jur.
Mi-a smuls-o din piept ca un fur
Un magic descîntec.

BELISA

A spus
Drept, Tello, oare ?

TELLO

Eu știu
Că s-a întîmplat chiar așa ;
De credeți în spusele mele
Pot martor oricînd să îi fiu.
Visarea lui sfîntă-a-ncetat ;
La masă mănîncă lupește
Și doarme, cînd somnu-l răpește,
Ne'ntors și nelegănat.
Azi vechea iubire străină
Și-aprinsa-i mînie-au sfîrșit.

BELISA

O, Doamne !

TELLO

Dar azi l-ați robit
Chiar voi, vrăjitoare divină !
Cu mîna pe-acest curtezan,
Îmblînziți-l.

BELISA

L-aș îmblînzi
O doamnă-anumită de-ar ști
Cam cît o iubește Juan.

TELLO

E una ca voi ?

BELISA

Eu, Tello ?

TELLO

Da,
Cu farmec și toată-nflorată,
Și veșnic cu gust îmbrăcată.

BELISA

Drăguță și proastă, așa ?

TELLO

Prefer gelozia nefastă,
Cu înșelăciuni și asprime
De la-nțelepte divine
Decît să m-alinte o proastă.

DON JUAN

Rămînă la bunul ei plac
Femeia ce vrea să mi-o dea.

BELISA

Dar ca să fiu sigură,-aș vrea
S-admiteți tot ce-am să fac ;
Căci unii iubiți plictisiți
Slujesc pe o alta, o lună,
Ca iarăși, la vechea stăpînă
Să vină apoi, pocăiți.
Ei află astfél împăcare
În propria melancolie
Căci prostu-obicei vrea să fie
Decît judecata mai tare.

DON JUAN

Din nou dacă am s-o iubesc
Pe Lucinda, Domnul să dea...

BELISA

De ce să jurați ?

DON JUAN

De mi-ați da
O doamnă să pot s-o-ndrăgesc
Și chiar s-o stimez, ați vedea
În mrejele ei cum m-ar ține.

BELISA

Cunosc o prietenă-a mea
Ce-ades vă vorbește de bine...
Dar nu, fiindcă-s convinsă
Că iar vă întoarceți la ea.

TELLO

Pun capul — prea mult o
scumpește —
Că-ndată te blagoslovește
C-o *doña* Teribila.

BELISA

Dacă
În rîs vrei s-o iei, mi se pare
Zadarnică orice-ncercare
De-ntoarcere la Zaragoza [1].

DON JUAN

La mijloc fiind dumneavoastră,
Chiar dacă pe plac n-o să-mi fie,
Eu tot aș iubi-o cu-o mie
De inimi.

BELISA

Salvarea voastră
Mă strădui curînd s-o vedeți ;
Dar mai înainte aș vrea
Ca tot ce vă dete Lucinda
— Portretu-i atît de frumos

[1] *Zaragoza* : capitala provinciei spaniole cu același nume.

Și alte-amintiri de aveți —
De astăzi să mi le dați mie.

DON JUAN

Tello, le-aduci mărturie
Că nu îi mai sînt credincios.

BELISA

Pot crede ?

DON JUAN

Cum nu ?

BELISA

Și veți face
Așa cum vă cer ? Pe cuvînt ?

DON JUAN

Dar cine e doamna ?

BELISA

Eu sînt !

Belisa iese.

SCENA A IV-A.

Don *Juan, Tello, Finea.*

TELLO

Tu, oare, nu vrei să îmi dai
O nimfă, să am ce iubi ?

FINEA

Dar tu, de la Fabia n-ai
Să-mi dai careva garanții ?
De-un an ești în mrejele ei !

TELLO

La scumpele tale picioare
Atît pot să pun : spălătoare
De vase.

FINEA

Vreo poză ?

TELLO

De vrei
Un biet Sfînt Anton ; l-am cerut
Să-l am în odaie la mine.

FINEA

Și n-ai s-o mai vezi ?

TELLO

Eu ? Dar cine
E nimfa aceea ?

FINEA

Eu sunt.

Fabia iese.

SCENA A V-A.

Don *Juan*, *Tello*.

TELLO

De asta ce zici ?

DON JUAN

Sînt uimit.

TELLO

Iubește și stăruie-aci !

DON JUAN

Pe-o astfel de grație-ar fi
Puține o mie de inimi
De-ai da. Ce-ncîntată-a spus : „Eu" !

TELLO

Dar și strengărița : „Eu sînt" !
Ești îndrăgostit ?

DON JUAN

Cum să nu !

TELLO

N-o vrei pe Lucinda ?

DON JUAN

Eu ? Nu !

Don Juan și Tello ies.

Intră contele Enrique, Fernando și muzicanți.

SCENA A VI-A.

Contele Enrique, Fernando, muzicanți.

CONTELE

Fernando, nimic nu m-alină.

FERNANDO

Uitarea cum vrei s-o găsești
Cînd tu-nchipuirii-i slujești
Și-i dai libertate deplină ?

CONTELE

Nu uită-nțelepții curînd,
Căci imaginația-i mama
Gîndirii, gelozia, sărmana,
E tot frămîntare de gînd.
De-aceea poeții sînt cei
Mai îndrăgostiți visători;
Deși înșelați deseori,
Tot caste-și văd doamnele, ei.

FERNANDO

Cu-atîtea-aiurări niciodată
Adevărul nu-l vei afla.

CONTELE

Fernando, nu sînt altceva
Decît reverie curată.
Belisa s-o fi măritat?

FERNANDO

Cardona acela îmi pare
Că-i nobil.

CONTELE

De cînd am aflat
Pe el sînt gelos și mai tare.

FERNANDO

În casă la ea, neoprit
El intră, ca soț, de pe-acum.

CONTELE

Oprelișți destule-avu-n drum.
Ea-i sigură că l-a-nrobit;
De nu i-ar fi soț, cred că ea
Nicicînd n-ar primi curtezan

Pe-acest deocheat *don* Juan.
Vai, mor ! Mai cîntați-mi ceva !

Contele se așază pe scaun ; muzicanții cîntă.

MUZICANȚII

„N-a mijit de ziuă
Dar Belisa-apare :
Cînd în Crîng ajunge,
Soarele răsare."

CONTELE

Refrenul de mine compus
Cîntați-mi, în timp ce-oi crea
Un bocet cum nu s-a mai spus.
O, ea ce vitează-mi părea !

MUZICANȚII

„În zori de mai
Doamnele-apar ;
Ca de lănci străpunse
Inimile par !

N-a mijit de ziuă
Dar Belisa-apare :
Cînd în crîng ajunge
Soarele răsare."

Intră Lucinda și Fabia.

SCENA A VII-A.

Aceiași, Lucinda, Fabia.

FABIA

Stîrni gelozie mai tare
Doar gîndul, și nu vreo jignire.

LUCINDA

Octavio-i rănit ; nu te mire
Că pune noi curse la cale.

FABIA

Dar iată-l pe conte.

LUCINDA

O, zee,
Ce trist le ascultă cîntarea !
E voie să intre-o femeie ?

FERNANDO

O, cine-ar închide intrarea
Señorei atît de divine ?
Stăpîne, visezi ?

CONTELE

Ce mai vrei ?

FERNANDO

Te caută două femei.

CONTELE

Belisa să fie, sau cine ?

LUCINDA

Nu ea, ci vrăjmaşa cumplită
A doamnei de voi amintită ;
Lucinda-i.

CONTELE

Am auzit
Ce merite-aveţi.

LUCINDA

Am venit
— Crezînd în a voastră virtute —
Aici să vă cer ajutor...

CONTELE

Vă rog să luați loc.

LUCINDA

Deseori
Eu fără de voie-auzii
Discuții purtate de voi
Încît vreau a restabili
Adevărul.

CONTELE

Ne-om strădui
S-o facem, acum, amîndoi.

Se așază amîndoi.

LUCINDA

Această iubire firească,
Prea-bunule conte Enrique,
Ea, care în inima noastră
Se-ascunde, am socotit-o
Că este-mpotriva mîniei,
Deși amîndouă pot spune
Că-s una și-aceeași, ades
De e-ntr-adevăr gelozia
O umbră-a iubirii, și-ți cere
Oricînd răzbunare jignirii,
Nu-i drept gelozia s-apară
Oriunde iubirea-i permite ?
Exemple destule ne-arată
Că soți și amanți îndîrjiți
Uciseră-ades ce iubeau
Doar din gelozie ; deci, iată,
Mînia și dragostea n-au,

În fond, alte țeluri, cum par,
Deși sînt așa diferite.
Prologu-acesta-mi slujește
Să spun că mă-ndeamnă iubirea
Și ura să vin ca să rog
Noblețea voastră să-mi fie
Salvarea pe care o sper,
El însuși să simtă insulta,
El care atît m-a jignit.
Veni *don* Juan de Cardona
— Îl știți, l-ați zărit într-o zi —
Din Zaragoza la Curte ;
E nobil din casa vestită
Ce pune pe armele sale
Chiar cozi de păun drept blazon.
Cînd regele nostru,-ntr-o zi,
În lănci se-ntrecea, nou Ahile[1]
Venii și eu, simplu-mbrăcată
Cu gînd să mă țin mai departe.
Priveam, deci, la înflăcărarea
Ce-neacă în sînge zăbala,
La goana-armăsarului care
Fugea decît vîntul mai tare,
La cel ce sub sceptru adună
Două lumi să le fie stăpînul,
Și cînd, către ținta rotundă,
El, plin de mîndrie, întinse
Brațul și lancea, îl văd
Pe-acest *don* Juan că fixează
În țintele ochilor mei
Linxul pupilelor sale.
Serbarea sfîrși, iar iubirea
Abia începu ; să-l ascult
Găsi-mprejurare prielnică,
Urmîndu-mă plin de iubire.
De-atuncea și pînă acum,
Juan m-a curtat ne'ncetat,

[1] *Ahile* : unul dintre cei mai vestiți eroi greci, personaj al *Iliadei* lui Homer.

Dar eu, vrînd să-l port către-un țel
Mai bun, răsplătii curtenirea
Doar cu gelozii și dispreț ;
Și ástfel, vai mie-l făcui
Să-și uite iubirea, și-acum
Spre-o altă *señora* aleargă.
Señora, ce iarăși o știți,
În van aș cerca s-o descriu,
Căci după isprăvile sale
Vestite o știți mai demult.
Părinții, murind, îi lăsară
O mare avere, iar ea
De-atîta plictis cască-ntr-una,
În timp ce roiesc scutierii
În juru-i. Nici ea, care-a fost
Lui *don* Juan vrăjitoarea
Circe [1], cea care i-a șters
Acelui Ulise-amintirea,
Nu numai c-ajunse să-l facă,
Urîndu-mă-acum, să mă uite,
Ci mai mult, ea soț l-a numit
Acolo, în Crîngu-nverzit
Încins ca un brîu de cleștar
De Manzanares, în Crîngul
Ce-mbracă strai verde de plopi.
Vai, ceruri, mă-ntreb și acuma
Cum oare-am putut să trăiesc ?
De-atunci mă ucid : gelozia
Și negrele gînduri, într-una.
Mai ieri, cînd i-am spus că-l iubesc,
Abia dac-a vrut să m-asculte,
Căci se-nfumurează bărbații
Cînd văd umilindu-se-o doamnă.
Ilustre Enrique, pe noi
Aceeași jignire ne doare,
Deci drept e ca și-n răzbunare
Alături să fim amîndoi.

[1] *Circe* : vrăjitoare de o mare frumusețe, eroină a *Odiseei* lui Homer, care le-a dat lui Ulise și tovarășilor săi plecați de la Troia și debarcați pe insula ei o băutură vrăjită ce i-a prefăcut în porci.

În ce mă privește voi face
Mai mult decît poate-o femeie,
Căci și cele blinde-s tigroaice
De-ncerci să le-ațiți gelozia ;
La fel să te-arăți. Și vom fi
Doi tigri-ai miniei stîrniți
De propria lor gelozie !
Lupta-vom ! Să geamă ! Să moară !
Nicicînd, ei soți n-or să fie !
E-acum rîndul nostru : izbi-vom
Deci fără cruțare ! Iubirea
E tare, dar nu de ne'nvins.

CONTELE

O parte din întîmplarea
De voi povestită-o știam ;
Destule prilejuri aveam
Belisei să-i aflu trădarea.
Știam că-ntr-o zi îngîmfarea
Ingratei se stinse subit
Cînd titlul de soț i-a zîmbit —
Atunci însă dragostea mea
Se-aprinse mai viu pentru ea
Căci nu pot să uit ce-am iubit.
Acum, pentru noi se cuvine
Ce-mi stă în putere să fac
În limita-n care împac
Și legea onoarei mai bine.
Îi vor pedepsi : gelozia
În numele vostru, din greu ;
Durerea, în numele meu,
Va da răzbunării tăria ;
Eu nu-s ca-nșelații ce-nclină
S-aștepte pedepsa divină.
Ba cred că-i posibil, odată,
— Iertați-mă, nu-i o jignire —
S-ajungă această unire
A noastră iubire curată ;
Căci nu s-a-ntîmplat doar o dată
Cu dragostea-avînd de a face,

Doi inși, dup-un timp, să se-mpace,
Și fără măcar să se-aștepte
Să se transforme-n iubire
O glumă nevinovată.
În fața acestui frumos
Aragonez mă închin
Dar nu cît timp, cu venin,
Belisa-mi jignește onoarea.
Acum le-aruncăm provocarea :
Noi contra doi ne vom bate ;
Va fi-nvingător cel mai tare
Și cel mai viteaz. Ajutor
Să ne dea Cupidón [1], protector
Aceluia-n drept să doboare.

LUCINDA

Vom izbîndi de-o să fiți
Voi înșivă-alături de mine.

CONTELE

Gîndiți-vă cum vă urziți
Victoria !

LUCINDA

Nu este bine,
Señore, să întrezăriți
Chiar ultima luptă-n iubire.
Mi-aleg la-nceput, ca femeie,
O armă de mult preferată :
A mea e capcana iubirii ;
Deci pana vă e rezervată.

CONTELE

Alegerea s-o consfințească
Amór.

[1] *Cupidon* : zeul roman al amorului.

FABIA

Ce-ai făcut ?

LUCINDA

Se răzbună
Onoarea acum.

FABIA

Eşti nebună !

LUCINDA

Prea multă iubire se-adună
În mine ; mîmia-i firească !

Lucinda şi Fabia ies.

SCENA A VIII-A

Contele Enrique, Fernando.

CONTELE

Adio !

FERNANDO

Şi ce-aţi complotat ?

CONTELE

Nimic.

FERNANDO

Pe Juan l-a trădat ?

CONTELE

Dolmanul, Fernando, mi-l ia ;
Dă-mi spada şi mántia mea.

Contele Enrique şi Fernando ies. Intră Belisa şi Tello.

SCENA A IX-A

Belisa și Tello.

BELISA

Un dar pentru mine ?

TELLO

Cum nu,
Cînd sînteți a Troiei regină ?

BELISA

Atenții atît de gingașe,
Juan cînd e-așa de sărac ?
A mea e această minune ?

TELLO

L-a înnebunit poezia
Și proza ce voi i-ați trimis.

BELISA

Ce mult darul său m-ar mîhni
De-a pus pentru el amanet !

TELLO

O, nu amanetul, *señora,*
Ci chiar părinteștii arginți
Din Zaragoza-l salvară.
Sonetul de cum l-a văzut
Îmi spuse cu glas pătimaș,
Rupînd jumătate de masă
C-o grea lovitură de pumn :
„Văzut-ai asemeni minune ?!
O doamnă să poată compune
Asemenea versuri ! Vai celor

Ce în Helicon[1] vor să afle
Orz tînăr și apă ! Vai lor !"
Și-ndată din cufăr scoțînd
Punguța zaragozană,
A spus : „Vei avea cel mai bun
Stăpîn de pe lume, acum."
Dar punga sunînd i-a răspuns
Cu glasu-i metalic de scuzi :
„De oală-s mai bună." Ne-am dus
Apoi la faimoasa Puerte
De Guadalajara[2], numită
— Mormînt de mătase și aur,
Al multelor lăzi căpcăun —
Și dragii Belise i-a luat
Acest diamant — cel mai bun —
Ca tu de Sîn-Marcu, zi care
E „Petec" de vulpi botezată,
Ieșind să ucizi orice plete
Și oricare guler pizmaș.
Dar spune-mi, de e cu putință
Acuma să ți-l amintești,

BELISA

Sonetul pe care l-ai scris.
Nebună de dragoste, cum
Eu n-am îndrăznit să-i destăinui
Iubirea, i-am scris...

TELLO

Ascultați :

BELISA

Pe creanga-nverzită frumos viersuiește,
Cu dulcele-i glas, filomela, în zori,
Și privighetoru-mbătat de amor,
Alăturea, cuibul cu sîrg își clădește.

Ades, turturica-n păduri rătăcește
Iubitul chemîndu-și-l gînguritor,

[1] *Helicon* : munte din Beoția, consacrat, în mitologia greacă, muzelor.

[2] *Puerta Guadalajara* : intrare în Madrid, situată în partea de nord-est a orașului, pe drumul ce lega Madridul de orașul Guadalajara.

Și chiar de iubitul e nepăsător
Nu-l poate uita cînd iubește orbește.

La fel pe stăpînul durerii amare
Prin codrul lui Ámor trecînd l-am strigat
Și-abia auzind tînguirea, din zare,

Cu aripi întinse veni tulburat,
Fiindcă-i și cîntec de pasăre care
Pătrunde în inima celui chemat.

TELLO

Vă jur că sonetul e demn
În opera ei să-l așeze
Marchiza Pescara [1], pe care
Italia-ntreagă-o cinstește,
Cum merită-asemeni să-l pună
În răsunătorul ei cîntec
Chiar și Isabela, actrița
Atît de vestită,-ale cărei
Vechi stihuri sînt mult prețuite
La Napoli, Roma, Paris.
Ce muzică ! Ce orbitoare !
Și : „gînguritor" — ce divin e !...
Vai, lor, vor turba prețioșii !
Și ce limpezime savantă !
Și cîtă cultură ! I-ar face
— Deși sînt vestiți — să-l rîvnească
Chiar prințu-Esquilache [2] sau Rectorul
De Villahermosa, desigur !

[1] *Pescara :* Marchiza de Pescara este Vittoria Colonna (1490—1547), soția marchizului Francisco Fernando de Avalos, marchiz de Pescara, general spaniol, învingător al lui Francisc I. După moartea soțului ei, Vittoria Colonna, delicată poetă, a închinat memoriei defunctului un mare număr de versuri care i-au conferit prestigiu în tot secolul al XVI-lea.

[2] *Prințul Esquilache* (citește Eschilace) : Francisco de Borja, prinț de Esquilache (1581—1658), vicerege în Peru. A scris un mare număr de poezii de calitate, apreciate în epocă.

BELISA

Poet ești și tu? O, ce bine!

TELLO

Pot spune : mai mult din păcate.

BELISA

Chiar felul cum spui mă îndeamnă,
O, Tello, să presupun
Că și tu faci versuri.

TELLO

Drăguț!
Ascultă o *silvă*[1]-a maimuței
Curtată o noapte întreagă
De-un prea serios cavaler :
Într-un balcon unde ades venea,
Din miezul nopții pînă-n zori, să stea
De vorbă un ibovnic cu-o nevastă,
Cînd slujnica închise o fereastră,
Rămase o maimuță prizărită,
Ea, care-atît de bine ne imită.
Cînd o pătrunse frigul, s-a-nvelit
Cu o broboadă-ntinsă-acolo sus,
Cu care-ades stăpîna se gătea.
Sosi iubitul ; fermecat nespus,
De frumusețea ei, zvîrli-n balcon
Cu pietricele ; s-a trezit din somn
Maimuța, și de sus i-a dat
Cu tifla-acelui fante-ntîrziat.
Crezînd că-i face semn că-i soțu-acasă
El se-agață de gratii, pe frumoasă
Vrînd s-o sărute ; ea l-a apucat
De nas — și-atît de tare l-a sucit,
Încît bietul ibovnic, speriat
Și-abia scîncind, rămase pironit
Pînă ce zorii albelor luciri

[1] *Silva* : specie de poezie cu metrică și formă libere.

S-au arătat cu tălpi de trandafiri
Și-au răsărit rîzînd cînd l-au zărit :
Și-nspăimîntați de crudul „nasocid" [1]
Pe bietul iubăreț, aceiași zori,
Mărinimoși, l-au presărat cu flori.

Intră Finea.

SCENA A X-A

Aceiași, Finea.

FINEA

Vin : *doña* Lucinda de-Armenda
Cu Fabia,-a ei cameristă ;
Ar vrea să-ți vorbească.

BELISA

Să intre.

TELLO

Cum, tu le primești ?

BELISA

De ce nu ?

TELLO

O șterg, deci, pe ușa cealaltă.

Tello iese.

FINEA

Señora, vă rog să intrați.

Intră Lucinda și Fabia.

[1] „Nasocid" : formație glumeață de la *nas*, după modelul *paricid*, *fratricid* etc

SCENA A XI-A

Belisa, Finea, Lucinda, Fabia.

LUCINDA

Mai sper să v-aduceţi aminte
Cînd pe-nfloritorul covor
Din Cring, întrecîndu-se-odată
Cu-argintu-aurorii, o perlă
Sau un trandafir răsări,
De soare scăldat în lumină ;
Boboc îmi părea pălăria,
Iar voi trandafiru-nflorit.
Eu, doamnă,-s femeia aceea
Ce-atunci, de-a ei umbră-nşelată,
Iubitu-mprumut v-am cerut
În schimb oferind linguşeli.
Cum mîna i-aţi luat-o grăbit
Suindu-vă-apoi în caleaşcă...

BELISA

Pardon, nu-n caleaşcă,-n trăsură !
Sau poate,-onorîndu-vă, vreţi
Să spuneţi că-i licenţiat
Acel ce-i la prima tonsură
Şi poartă sutană popească ? !

FABIA

De ce vă prefaceţi naivă ? !

BELISA

Nu sînt ?

FABIA

Cam aşa s-ar părea.

BELISA

În fond care-i prícina-acestei
Atît de geloase-arătări ?

LUCINDA

Solícit să-i daţi adăpost
Sărmanului soţ, peste noapte,
Căci nu-i drept să umble cu voi
Prin Crîng şi poiene-n caleaşcă,
Trăsură sau poştalion,
Şi cînd întunericul vine
Să-mi spargă fereastra cu pietre,
Şi poarta cu-al spadei mîner.
Cu forţa pătrunse la mine ;
Lănţugul acesta-aruncîndu-mi
Atît m-a rugat să-l ascult,
Încît l-ascultai speriată ;
A plîns, în sfîrşit...

BELISA

Şi mustaţa ?
(Putere cerească, ocroteşte-l !)

LUCINDA

La mine pe pat l-am lăsat
Să stea, doborît de leşin ;
I-am dat, să-l trezesc, oranjadă
Şi-un pumn de pesmeţi îndulciţi.

BELISA

Noroc că aveaţi oranjadă !
Señora, de n-aţi fi avut,
Sărmanul, în beznă pierea.
(Putere cerească-ocroteşte-l !)

LUCINDA

Mi-a spus despre voi mii de rele :
Că zilnic la uşa lui bat

Femei — mesagerele voastre —
C-aţi fost, atunci seara la el
Şi că-l urmăriţi pretutindeni.

BELISA

Sînt umbră pe urmele lui!
Că l-aş urmări vi s-a plîns?
(Putere cerească,-ocroteşte-l!)
De este aşa, pentru veste,
Vă dărui acest briliant
Trimis adineauri prin Tello,
— Vestitul lui paznic de haine —
Să-l prind în lănţug şi s-apar
De ziua preasfîntului Marcu.
Uitaţi-vă bine, vă rog,
Cam ce v-ar mai fi de folos
Din casa ce-ntreagă rămîne
La dispoziţia voastră.

LUCINDA

Fiindcă acestei puternice
Mîini îi cunosc vitejia,
Eu daru-l primesc, sărutînd
Prea darnica mînă.

FINEA

(aparte către Belisa)

Mă iartă,
Dar n-am mai văzut o prostie
Mai mare ca asta.

BELISA

Ce-mi pasă!

FABIA

Señora Finea, vă rog
Lui Tello-i spuneţi să-şi ia

O altă iubită ; de cînd
Stăpînei cu sîrg îi slujește
Chiar contele-Enrique, la fel
De-aprins după mine se-arată
Fernando, al său secretar
Pe care-l iubesc.

FINEA

Veți găsi
Partidă mai bună ca el.

LUCINDA

Juan și cu Tello-al lui
Să nu îmi mai tulbure casa
Căci dac-o mai tulburã-o dată
Vor fi pedepsiți de mînia
Señorului care m-adoră,
Și-n uliță jos, lîngă poartă,
M-așteaptă-n trăsură acum
Să mergem la Prado-n plimbare.

Lucinda și Fabia ies.

SCENA A XII-A

Belisa, Finea.

FINEA

Ciudată poveste.

BELISA

Mă costă
Viața povestea aceasta.
Te du la fereastră și vezi
De-i contele-Enrique afară.

FINEA

Auzi-l mai bine : o strigă
De jos, de pe scara trăsurii.

BELÍSA

O, Doamne, să nu-nnebunesc!

Se aud glasuri de-afară. Printre ele glasul contelui.

CONTELE

(de afară)

Întoarce!

BELISA

E parcă regina
Caleștilor de pe pământ.

FINEA

Ce glas de femeie geloasă!

BELISA

Zdrobită de nenorocire
Eu ce-aș putea face? Nimic?!
În veci blestemată să fie
Femeia ce crede-n iubire!
C-avea *don* Juan, slab din fire,
Din nou să se-ntoarcă-ntr-o zi
La ea, o puteam bănui:
Dar nu că iubindu-l chiar lui
Iubirea-am s-ajung să i-o spui
Cînd pe-alta plîngea el aci.
O pasăre cușca-și găsește
Deschisă și zboară; și cînd
Se bucură liberă-n vînt
Că iar printre păsări trăiește,
De hrană atunci și-amintește
Și vine să vadă e, oare,
Deschisă străvechea-nchisoare?
Dar și-ndrăgostiți-s așa:
Deși știu că temniță-i ea,
Vin iar cînd iubirea-i dogoare.
S-a-ntors către vechi cărărui
Al meu cavaler; bucurie

Nu află decît în robie.
În graba iubirii, crezui
Prea lesne-n minciunile lui...
Vai mie, ce rău am greșit!
Mîndria prostește-mi pierdui;
În inima-mi castiliană
Prea lesne ecou a găsit
Aragoneza iubire vicleană.
Nu fiindcă m-a-nvins *don* Juan,
Din pricina mea, ci mă doare
C-amanta-i necruțătoare,
Atît de cumplit m-a lovit.
Nu tristul iubirii sfîrșit
Mînia acum mi-o stîrnește,
Pe órice femeie-o-nvrăjbește
Mai mult decît faptul în sine
Că fostul iubit nu mai vine —
Batjocura lui — cînd iubește.
Lucinda, o-astfél de-ncercare
Mă face la tine să țin:
Bărbații cinstiți tot revin
Chiar dacă-asuprirea îi doare.
O, dragoste, ce-asemănare
E între cei răi și cei buni!
De daruri ei fug ca de foc;
Doar cu gelozia-i îmbuni;
Bărbații sînt cîini ce se-ntorc,
Bătuți chiar, la vechii stăpîni.
Ce rău a ales, dragii mei,
Încrederea-mi neștiutoare:
Rîvneam să iubesc cu ardoare
Bărbatu-unei alte femei!
Zadarnic e-al scuzei temei,
Nu-i demn de-o femeie cinstită:
Iubirea de n-ar fi sortită
Geloziei înflăcărate,
Bărbații nu s-ar sminti,
Femeile n-ar fi netoate.

Intră don *Juan și Tello. Belisa și Finea nu-l observă.*

SCENA A XIII-A

Aceleași, don *Juan, Tello.*

DON JUAN

Vreo treizeci de mii de ducați
Fac zestrea Belisei, plus casa
Ce-o vezi.

TELLO

Unde pui garderoba,
Podoabele și-aurăria ?
Doar n-o fi noroi ? Ești salvat !
Gîndește-te, dacă te-nsori,
Să-mi dai pe Finea nevastă.

DON JUAN

Desigur.

TELLO

(observîndu-le)

Aicea erau ?

DON JUAN

Stăpîna și dragostea mea,
Știți, sufletul meu se plîngea
Că prea-l ocoliți și nu poate
Trăi prea departe de voi.

BELISA

(sieși)

În cumpănă sînt ! E mai bine
Ca spatele-acum să-i întorc.

Belisa iese.

SCENA A XIV-A

Finea, don Juan, Tello.

DON JUAN

Se duse ?

TELLO

Nu vezi ?

DON JUAN

Nu ! Finea !
Ascultă !

TELLO

Nu vrea să vorbească.

DON JUAN

Mă duc după ea.

TELLO

La ce bun ?

Finea iese.

SCENA A XV-A

Don *Juan, Tello.*

DON JUAN

Acum a-nchis ușa la sală
Dar ce supărare-o mai fi
Și asta, și cine-o stîrni ?

TELLO

Ori poate e darul de vină.

DON JUAN

La ușă aici a strigat.

TELLO

Nu știu un iubit mai sărac!
Mereu ești sortit să colinzi
Din ușă în ușă.

DON JUAN

Finea
Privește de-alături, pe geam?

TELLO

Chiar ea.

DON JUAN

Ce e asta, Finea?
Dorința și-aprinsa-mi nădejde
O altă purtare-așteptau
Din partea *señorei* Belisa.

FINEA

(la geam)

Stăpîna mea spune că...

DON JUAN

Ce?

FINEA

(la geam)

Mai iute de-aici să plecați!

DON JUAN

Sfîrși dar!

TELLO

Acum pică bine :
„Aduc pentru voi o scrisoare..."

DON JUAN

Ce-avem de făcut ?

TELLO

Crezi că știu ?

DON JUAN

Eu știu : hai cu mine.

TELLO

Deci ăsta-i
Curajul Belisei ? Să-nchidă
Și uși și ferestre cînd are
În mînă un Fenix [1] cadou ?

DON JUAN

Hai, vino, că-mi pierd răsuflarea !

TELLO

Da, Fenixul ia-nfățișare
De lebădă-n clipa cînd moare...

Sfîrșitul actului al doilea.

[1] *Fenix :* pasăre fabuloasă care, potrivit unor străvechi legende, era unică. Trăia veacuri nenumărate în mijlocul pustiurilor Arabiei, apoi își dădea foc și renăștea din propria cenușă.

ACTUL AL TREILEA.

O stradă în faţa casei Lucindei.

Intră contele Enrique şi Fernando, înfăşuraţi în mantale.

SCENA I.

Contele Enrique, Fernando.

FERNANDO

Atenţia şi stăruinţa
Pot orice dispreţ să alunge.

CONTELE

Prea mult susţinui, îmi ajunge,
Lucindei, nechibzuinţa.

FERNANDO

Dacă cu spiritul ei
Ascuţit, Belisa-nţelese
Că-n farsa Lucindei îşi ţese
Iubirea, mrejele ei,
Nu-i bine-a-i stîrni gelozia
Ci cred că e mult mai cuminte,
Punînd interesu-nainte,
Să-i recucereşti simpatia.
Lucindei cînd dai ajutor
— Ei, care-acum se răzbună
Pe *don* Juan prin minciună —
Te miri că speranţele-ţi mor ?

CONTELE

Așa-i. Gelozia mi-ajungă!
Mai bine-o slujesc cum mi-e-n fire:
Cu nețărmurită iubire,
Și bani, cu toți banii din pungă!
S-aftîți gelozia e bine
(Dar numai cînd tu ești iubit).
Îl zgudui pe cel adormit
Dar nu îl apropii de tine.
Nu-s arme să poată supune
Femeia ce disprețuiește,
Mai bine decît reușește
O altă femeie anume,
Căci au o nespusă putere
Femeile; ele știut e
Că pot să se-nduplece iute.
Și cum de o seamă sînt ele,
Și-aleg cînd vor să lovească,
Suplețea floretei, îndată.
Văzut-ai pe Eva pictată?
Nu-ncearcă s-o ispitească
Un șarpe cu chip de femeie,
Acolo, sub mărul oprit?
Exemplul le-a fost ticluit
Femeilor ca să se-nșele
Mai bine ele-ntre ele.

FERNANDO

Belisa și Celia sînt
Prietene; stau împreună.
Pe Celia, deci, o momește
Cu aur — acest vînzător
De inimi — și ea o să-ți spună
Belisa pe cine iubește.

CONTELE

O, Celia știe-al meu dor
Și ea mi-a promis că va face
Ce-i stă în puteri, pentru mine.

FERNANDO

Se văd doi bărbați ; vin încoace.

CONTELE

Iubiți de-ai Lucindei, vezi-bine
Că sînt ; dau tîrcoale la poartă.
Dar vai, au venit prea tîrziu ;
Și eu o strigai în pustiu ;
Și nu mi-a răspuns. Crudă soartă !

Intră Belisa și Finea — costumate bărbătește. Poartă pălării cu pene, mantii scurte, țesute cu fir de aur și două pistoale.

SCENA A II-A

Aceeași, Belisa, Finea.

FINEA

Tu, minții cred, ți-ai pierdut
Și nu mă înșel în credință.

BELISA

O, nu lua drept nesăbuință
Ce-n dauna morții-am făcut.
Cu-atîta cruzime iubirea
Pe mine m-a tot surghiunit
Că sufletul meu istovit
Nu-și poate ascunde sleirea.

FINEA

La poarta Lucindei să vii
Mascată atît de prostește ?
Ia seama ce faci, să nu fii
Robită iubirii, orbește ;
Astfél de ne vede, oricine,
Noi sîntem pierdute de tot.

BELISA

Văzînd că-s femeie, nu pot
Gîndi ceva rău despre mine.
O mie de morți ar fi-n van;
Nimic nu mă poate opri.
Să văd vreau, acum și aci,
Tot, tot ce-mi ascunde Juan.
N-au dreptul să vadă anume
Ce-și tem și doresc ochii mei?
Nici sufletu-atunci n-o mai spune
Că eu l-amăgesc, cînd văd ei.

FINEA

Isprăvile de vitejie
Ce tu le-ai făcut — te-or cinsti —
Dar ce faci acum nu va fi
În paguba cinstei?

BELISA

Vai mie!

FERNANDO

Stăpîne, cred de pe-acum
Că mergem pe drumul cel bun.

CONTELE

Durerii i-aduc lecuirea:
Celia, banii, iubirea.

FERNANDO

Permite-le-acestor străini
Spre poartă să se strecoare.

CONTELE

Atenția iscoditoare
Cu care privesc la zăbrele
Zău, merită-a mea îndurare.

FERNANDO

Hai, cruță-le viața! Ce-ți pasă?
Vitejii nu laudă, oare
Femeia, cînd ea e frumoasă?

Contele Enrique și Fernando pleacă.

SCENA A III-A

Belisa, Finea.

FINEA

Să fie cu ea *don* Juan?
Ți-a scris în acel bilețel
Că ea se mărită cu el,
Sau doar întîmplarea-i adună?
Înseamnă să stăm împreună
De strajă, aici, pînă-n zori?

BELISA

Biletul a fost o-ncercare;
Veninul din el l-am sorbit!
O, nu e otravă mai tare
Ca litera unei scrisori,
De vreme ce ea mi-a stîrnit
Viața și-ai morții fiori.
Îmi scrie că-ntrucît se mărită
Chiar mîine, mă roagă pe mine
— Căci ei n-are timp să-i termine,
Fiind și prea scump prețuită,
O rochie de gală, ce-o are —
Cu-o rochie eu s-o-mprumut.
Dar neobrăzarea-a făcut
Revolta mîniei mai mare.
E, oare, ceva mai cumplit?
În hainele mele să vrea
Să fie mireasă...

FINEA

A şoptit
Careva. Aşteaptă !

BELISA

Moartea ! Ce altceva ?

Intră don *Juan şi Tello.*

SCENA A IV-A

Aceleaşi, don *Juan, Tello.*

TELLO

Încercînd să-i vorbeşti nu te-alegi cu nimic.

DON JUAN

Ce pot face-altceva, acum, Tello, dacă
Gelozia, sînt sigur, c-a-mpins-o să facă
Nebunii şi mai mari, deşi tace chitic
Azi, Belisa, ea care-mi tăié primul vis ?
Cu-o prea crudă-asprime în faţă
mi-a-nchis
Şi ferestre şi uşi, pe cînd ea s-a retras
Înăuntru, tăcută, şi nu i-a rămas
Acum dragostei mele ca să-şi vadă uitarea,
Decît să-şi preschimbe în vînt întruparea.

TELLO

S-ar putea să se supere contele, care
Vrea să-i intre în voie ; cel prevăzător
Pe cei tari în deşert niciodată nu-i ia
Ca să nu-l poată prinde-ntr-o zi la strîmtoare.
„Eşti slab ? Să te-ntinzi după plapuma ta !"
Spune-o veche zicală folositoare.

O, ce Cato[1] nerod! Ce-nțelept bădăran!
Tot nu vrei să pricepi? Eu pe conte nu am
De gînd nici o clipă să-l nemulțumesc;
Vreau numai Lucindei acum să-i vorbesc.

TELLO

Dac-o vrea să se-arate jignită un pic
Îți va spune: „Ce-a fost a trecut; nu-i nimic".

BELISA

Finea, răspunde-mi, îi știi
Pe-acești curtezani?

FINEA

Nu vorbi.

BELISA

Nu mă-nșelam! Leșin, bag de seamă.

FINEA

Nu-n chip de soț s-ar părea că o cheamă;
Dacă soț îi era
Poarta de mult o spărgea.

BELISA

Nu-i e poate stăpîn pînă-acum,
Și doar ca iubit încă vine.

FINEA

Señora, nu-i bine
Să te vadă așa.

[1] *Cato*: e vorba de Cato Cenzorul (234—149 î.e.n.), orator, om politic și scriitor roman, devenit celebru și datorită austerității moravurilor sale.

BELISA

Tac, Finea, dar cît voi putea ?...

Intră Octavio și Julio, slujitorul său, împreună cu alți doi oameni.

SCENA A V-A

Aceiași. Octavio, Julio, doi slujitori.

OCTAVIO

Julio, rana pînă-acum m-a durut.
Am lecuit-o, dar jignirea rămîne.

JULIO

Înțeleptul așteaptă-un prilej s-o răzbune.

OCTAVIO

Ăsta-i *don* Juan. Stă la poarta închisă-a
Lucindei. N-o s-o mai vadă deschisă,
Căci nu caut harță, ci vreau să ucid !

TELLO

Contele-i ăsta. Și cred c-a venit
Să te omoare ; a adus și argați.

DON JUAN

Tello, n-avem de-ales : vom muri ca soldați.

TELLO

Sînt patru ; doi lasă-i pe mine
Și nu-ți fie teamă, voi fi lîngă tine.

DON JUAN

Ei, Tello,-acum o să văd cît de mare
Îți e vitejia.

BELISA
(aparte, către Finea)

Au venit să-l omoare
Pe *don* Juan. Lui m-alătur.

FINEA

Iar eu te urmez.

BELISA

E-o nobilă faptă, te-ncredințez,
Finea, dușmanul să-l scapi din belea.

OCTAVIO

Hei, *caballeros*, poarta e-a mea!

DON JUAN

Treci, de-ți dă mîna!

JULIO

Octavio, stai!
Sînt patru, iar doi au și arme de foc.

OCTAVIO

Nenorocirile de mine-și bat joc.

JULIO

Întoarce-te și nu ataca.

OCTAVIO

Arme-n Madrid? Zău așa,
Sînt lucruri îngrozitoare!

JULIO

Totu-i posibil cînd vor să omoare.

Octavio, Julio și cei doi oameni ies.

SCENA A VI-A

Belisa, Finea, don *Juan, Tello.*

TELLO

Spaima de plumbi i-a făcut să dispară.

DON JUAN

Mă salvară aceşti cavaleri.

TELLO

Şi-au luat tălpăşiţa cei doi scutieri.
Nu cred c-a fost contele ; prea se cărară.

DON JUAN

Să ştiu, de e cu putinţă, aş vrea,
Señorilor, cui datorez viaţa mea
Hărţuită de-atîţia vrăjmaşi, ca o fiară.

Belisa şi Finea pleacă.

SCENA A VII-A

Don *Juan, Tello.*

TELLO

Întoarseră spatele fără să-ţi spună
Şi făr' să-şi descopere faţa.

DON JUAN

Au venit
De unde ? Din cer ori din lună,
Aici, pentru mine ?

TELLO

Mai curînd s-au ivit
De pe casă, căci dacă-ar fi fost

Niște îngeri, nu avea rost
Să vină-narmați: în cer, arme nu-s.

DON JUAN

De ce-ncerci prostește să te-mpotrivești:
Tunetele nu-s artilerii cerești?

TELLO

O, Doamne,-adevăru-i așa cum l-ai spus:
A vrut să se-arate îngerul care
Cu spada de foc stă de veghe în rai.

DON JUAN

Ce orb și nătîng m-arătai!
Belisa,-ntr-atîta mă leagă!

TELLO

Plecară într-o ástfel de grabă,
Încît aveai dreptul, pot spune,
Să juri că a fost o minune;
Dar n-au fost nici duhuri poznașe,
Căci n-aveau pe áripi penaje,
Ci la pălărie.

DON JUAN

Ba sînt
Îngeri acești cavaleri, pe cuvînt!
Azi, poarta Lucindei mi-a arătat
Primejdia de care-s pîndit.
La poarta Belisei mai bine-am să bat:
Așa-mi petrec nopțile, necontenit.

TELLO

De ți-ar deschide ce bine ar fi!

DON JUAN

Mi-ar deschide-o de-ar auzi.

TELLO

Grădina-are-un gard foarte scund
Și cred că-i ușor de sărit.

DON JUAN

Pe-acolo-aș putea să pătrund ?

TELLO

Da.

DON JUAN

Vino, că zorii-s pe-aproape
Și ceru-i bujor înroșit.

TELLO

Cina în somn de-ai schimba
De belea ar putea să ne scape.

Don *Juan și Tello ies.*

SCENA A VIII-A

Un salon în casa Belisei.
Intră Belisa, Celia și Finea.

BELISA

Pușlile unde le-ai pus ?

CELIA

Sînt bine ascunse, Belisa !

BELISA

Vai, îmi dau duhul !

CELIA

Ei și ?
Nici pînă-acum n-ai avut

Și-ai viețuit fără el.
Atîta sminteală-ar putea
Să vestească și altceva
Mai bun pentru tine? Juan
La poarta *señorei*-aștepta,
Acum însă cred c-a intrat
Căci mîine cu ea se cunună.

BELISA

Abia se oprise la poarta
Preafericitei *señore*
— Căci „fericită" se-arată
Cînd are tot ce-și dorește —
Atunci către el a venit,
Cu-o seamă de-argați înarmați
Un dușman pe care-l jignise.
Și l-ar fi ucis dacă noi
Atunci nu îi dam ajutor;
Temîndu-se însă de arme
Dușmánii și-au luat tălpășița
În grabă, lăsînd lupta baltă.

CELIA

A fost vitejească isprava
Și fericită; pot spune
C-a fost nebunească-ndrăzneala.

BELISA

Măgulitoare mustrare
Să-mi spui că am fost curajoasă!

CELIA

Hai, culcă-te-acuma; zîmbind
Se-arată și-aici dimineața.
Albaștrii ei nori sînt străpunși
De albele raze de-argint.

BELISA

Dar nu-i prea tîrziu cum te mint
Ostenitele gene.

CELIA

Sînt trează.

BELISA

O, mult mai trează sînt eu :
Mă chinuie rău gelozia !
Lucindei aș vrea să-i răspund.
Lucindei ce mîine-i mireasă,
Și-atît de cuminte, frumoasă,
Suavă, cu gust pieptănată,
Ei, care-mi ceru împrumut
O rochie, fără rușine,
Ei, cea săracă-n podoabe,
Ei, care visează să aibă
Drept salbă podoabele mele.
Asemeni batjocură este
Posibilă chiar pentru mine,
Căci eu îi îndur răzbunarea
Lui Ámor, pe bună dreptate.

CELIA

Dar mîine, Belisa, n-ai vreme ?

BELISA

Nu știi că atunci cînd sînt doi
Care-și urzesc răzbunarea,
Acel ce-i jignit nu îi lasă
Vrăjmașului timp să lovească ?
Dă-mi voie, atunci, să iau spada
S-o-mplînt în femeia aceasta.

CELIA

Ascultă ce cîntă Finea.

BELISA

Prostia *doñei* Lucrecia
O cîntă şi nu fecioria.

FINEA

Şi vrei chiar acuma să scrii?

BELISA

Aşază în camera-aceea,
Finea, o lumînare,
Hîrtie, cerneală şi-o pană.

FINEA

Pierdută e mintea stăpînei!

BELISA

Termină! Şi trage perdeaua!

Finea trage o perdea şi se arată o cameră bogat împodobită cu covoare, o măsuţă de scris, din argint, şi un pupitru cu cele necesare scrisului şi o lumînare. Într-un ungher, contele.

SCENA A IX-A

Aceleaşi, contele Enrique.

BELISA

Isuse! Ce văd?

FINEA

Un bărbat
Ascuns în perdea!

CONTELE

Stai, nu face,
Vreo poznă, Belisa, sînt eu.

BELISA

La ora aceasta, la mine
În cameră? — Ah, Celia, Celia!
Ce grijă, ce pază atentă!
Pe conte aici, să-l aduci
În camera mea, lîngă pat?
E, oare, trădare mai mare?

CELIA

Ieșit-am să văd cine strigă
Și cînd am deschis a dat buzna
Amenințîndu-mi viața;
Puteam, oare, eu să-l alung?

BELISA

De cînd am intrat să-mi fi spus
Și iarăși pe străzi m-aș fi dus
Să caut un loc peste noapte
În casa vre unei prietene.

CONTELE

Señora, mîhnirea-alungați-o!
Iubirea, ce-aici m-a adus,
Văzîndu-vă nefericirea,
O să-mi arate și ușa
Pe unde îndată-o să plec.
De unde puteam bănui
Că soarele va zăbovi
Atît, să se-arate la față?
Vorbind amîndoi despre voi
Neliniștea mi-am potolit
Și timpul plăcut a trecut
Prea repede, fără să-l simtă
Acel ce iubește atît;
Și-n clipa cînd m-am hotărît
Să plec, ați strigat și speram
Să ies de aici nezărit.

BELISA

Cuvintele politicoase
Mi-au potolit supărarea.

Intră don *Juan și Tello.*

SCENA A X-A

Aceiași, don *Juan, Tello.*

DON JUAN

Tello,-ncet, se aud
Voci în odaia Belisei.

TELLO

Vă jur că prea scund nu era
Pîrleazul din fundul grădinii.

DON JUAN

Ce greu îl săream de nu-mi da
Chiar Ámor, piciorul, ori dacă
Pe áripi el nu mă urca.

TELLO

Cum nu m-ajută și pe mine,
Mi-am betegit locul unde
Se spune că nu mai e burtă!

DON JUAN

Ascultă! Vorbește-un bărbat!

TELLO

La ora aceasta, aici?

DON JUAN

Vai, Tello, n-aș fi crezut!

TELLO

Stăpîne ! Sînt multe femei
Dintr-astea ce toarnă gogoşi ;
Au blînzi ochişori de pisică
Şi suflet de mîţă-nrăită !
Chiar cele bogate în cinste !
În cele din urmă se poartă
Asemeni hîrtiei ce-ntinde
Pe fiece literă-o pată !

DON JUAN

Îmi ies din sărite ! Ascultă,
Căci uşa aceasta ne-ascunde !

TELLO

Să nu creadă nimeni în uşă,
Cînd bîrfa e-n spatele ei !

BELISA

Vă cred, Înălţime, dar nu ştiu
De ce vă întoarceţi la mine,
Cît încă Lucinda vă place ? !

CONTELE

Ingrato,-am venit să v-ascult !

BELISA

De ce după-atîtea plimbări
La Prado şi-n Crîng, la fîntînă,
Veniţi să-mi stîrniţi supărarea ?
E pricina-ntoarcerii alta :
Lucinda v-a cam părăsit
Iubirea şi rangul ; vă-nşeală.

TELLO

Pe-amvonul lui Dumnezeu
Că-i contele ! Belisa se-aprinde,-i
Geloasă !

DON JUAN

O, ceruri !
Nu e-ntîmplător că Belisa
S-a-ntors de la mine ! E-a lui !
Speranța acum mi-a murit.

TELLO

Stăpîne, să mergem de-aici !
Cînd ástfel o treabă se arată
Mă tem de duel dacă află
Că sîntem în casă ascunși.

DON JUAN

Mai mult de-un omor, ce pot face ?

TELLO

Ia seama la ce va urma !
Pleca-vei, apoi, pe-un căluț,
Pe-ascuns, spre Italia, sau
Urca-vei pe scena cu facle,
Iar eu în hamacul vestit
Numit și *finibus terrae* [1]
Cîntînd, jumătate-n coșciug,
Un bocet în re-mi-fa-sol,
Cu gîtul întins de doi coți.

CONTELE

Belisa, eu nu am ținut
La dînsa ; vicleana-mi lovi
Credința, geloasa îmi risipi
Uitarea, așa cum a vrut.
Iubirea la mine nu șterge
Noblețea — de-aceea, acum
Las baltă iubirea în drum
Nicicînd nemaivrînd s-o ascult,

[1] *Finibus terrae* : „sfîrșitul pămîntului" ; în limba latină, în original. Metaforă glumeață pentru „spînzurătoare".

Căci nu-i drept să poată mai mult
Iubirea ca însăşi noblețea.
Şi, chiar de durerea mi-i mare,
De ţineţi aşa cum aţi spus,
La nuntă,-mpotrivă eu nu-s
Deşi nici nu ştiţi cît mă doare.
Din inimă-oi smulge acea floare-a
Speranţei, lăsînd-o zdrobită,
O, numai să fiţi fericită,
Căci nu-i drept şi nici nu iubeşti
Cînd altuia vrei să-i jertfeşti
Onoarea spre-a ta mulţumire.
De azi prăbuşit la pămînt
Mi-e turnul iubirii nebune
Şi-n ciuda asprimii, pot spune
M-ajută doar ceea ce sînt;
Căci Ámor se crede-oropsit
De mine, şi ne'ndreptăţit,
Señora, văzînd că am fost
Pe lîngă-ndărătnic şi prost,
Prea fără noroc în iubire,
Şi, poate bătrîn pentru mire.
Dar jur să vă fiu de-ajutor
La fel şi de-aci înainte;
Cu-aceeaşi credinţă fierbinte
Mereu voi rămîne dator.
Dar vă-ndatorez cu plecarea,
Căci cel ce-i respins cînd iubeşte,
De stăruie,-atunci plictiseşte;
Obligă, în schimb, cu uitarea.

BELISA

Petrece-l pe conte, Finea.

CELIA

O, ceruri, ce-adîncă noblețe!

CONTELE

Dar cine-i aici? Fă lumină!

BELISA

Cum ? Oameni în casă la mine ?

DON JUAN

Nu trageți spada, *señore !*

Contele trage spada și-și înfășoară mantia pe brațul stîng, în chip de scut.

CONTELE

Cum pot să n-o trag, cînd m-așteaptă
În spatele ușii doi oameni ?
Belisa, răspunzi cu-o trădare
La tot ce-am făcut pentru tine ?

BELISA

Vai, vai, ce cumplită-ntîmplare !
Ce-i asta, Celia ? Spune !

CELIA

E-adevărat că pe conte
Aici l-am ascuns ; nimic altceva.

DON JUAN

O, conte, să nu vă-nspăimînte
Această-ndrăzneală-a iubirii !

CONTELE

Nu poate să mă-nspăimînte
Iubirea, căci judecă rău
Acel vinovat de-ntîmplare.
Mă miră Belisa, și-aceste
Ciudate purtări care-o fac
Să-și tăinuie-aici, după ușă,
În casă la dînsa, bărbați,
La vreme de noapte, tîrziu.
Eu nu vreau de loc să m-amestec
Mai mult decît mi se cade ;

N-am dreptul să te ucid
Doar pentru vină de soţ...
Dar nu te împingă ispita
Să nu te însori, căci îţi jur,
Întregul pământ n-o să poată
Atunci să îţi apere viaţa.

DON JUAN

Señor, dar de ce nu m-asculţi ?

CONTELE

E pentru răbdare devreme
Şi-i mult prea târziu pentru scuze.

Contele pleacă. Celia îl urmează.

SCENA A XI-A

Belisa, Finea, don *Juan, Tello.*

DON JUAN

Aceasta-i, ingrată Belisa,
Pricina uciderii mele ?
Pe drept cuvînt amuţeai
Cînd eu încercam să-ţi vorbesc ;
Pe drept cuvînt închideai
Intrarea, dar fără de chei
Ştiú să pătrundă iubirea
Să vadă minciunile tale.
Pătrunde prin zid gelozia
Cînd stavilă-n cale-i stă zidul,
Căci linx i s-a spus geloziei
Şi-oriunde pătrunde, ca linxul.
Dreptate îi face iubirii
Oricare grădină-nverzită.
Grădinii-s dator ce-am avut :
O dezamăgire i-e preţul !
La orele patru din noapte

— De poți încă noapte să-i spui
Acum cînd se-arată-aurora
La porțile din răsărit —
Un nobil în care se-adună
Atîtea-nsușiri fără preț,
La tine-n odaie ? Acuma
Îți iese din casă-un străin ?
Și dacă-i pe stradă-un vecin
Vre unul ce-abia s-a trezit
Și-l vede ieșind de la tine
Crezi, oare, că tace din gură ?
O, strada nu are secrete,
Iar cinstea fiind dezgolită
Astfél, tu să nu îți închipui
Că taina rămîne ascunsă.
Iar dacă-l iubeai pe Enrique,
Răspunde-mi, de ce m-ai mințit ?
Căci n-a fost nicicînd o bravură
Necinstea femeii-n iubire.
Măcar de-mi lăsai pe Lucinda :
E rea, dar atît de tîrziu,
Nu pot să mă plîng c-am găsit
În casă la dînsa bărbați.
Mă duc de la tine acuma
În vechiu-Aragón, să te uit,
Să scap de Castilia-n veci !
A fost de ajuns să cunosc
A dragostei tale osîndă
Să ies lecuit din visare.
O, ceruri, de-oi vrea să mă-ntorc
De-o spadă mîrșavă să mor,
Ori cel mai bun prieten mă vîndă,
Și cel mai dator să-mi plătească
Prin rău toate faptele bune,
Pe dușmanii mei ajutîndu-i.
Iar regele-mi ierte plecarea
Căci după atîtea necazuri
Santiago mi-a dat gelozia
Și-n Flandra-i mai bine să mor.

BELISA

Domnia-voastră sfîrșește
Cu-o jalnică predică-acum?
Discursul acesta prea lung
A fost prevăzut c-un sfîrșit?
Sau are și-un „nu ai văzut"
Cu care romanțele-ncheie
Vulgarele versuri finale
Menite pe proști să-i distreze:
„Pe cît de domol și sever e,
Duios e și ne'ndurător,
Supus și tiran deopotrivă,
Umil e, dar și sfidător!"
Vă rog, așadar, continuați.

DON JUAN

Atîtea jigniri să ascult
Și copilării, și insulte
Și grații, pe lîngă turbare?

BELISA

Aragonez gentilom,
Stăpîn legii bunului-plac,
Juan, prin grația Domnului
Cardona [1] prin ghimpii ce-i are:
De vrei adevărul să-l spunem,
Și inima să ne deschidem
Și sufletul să-l spovedim,
Răspunde, știai c-a venit
Aici, nimfa ta prea-iubită?
Cea care doar aripi nu are
Ca înger să poată să fie,
Acea prețioasă ce scrie
În limba grecească pe care
Nicicînd n-a știut-o Castilia,
Și nici de acasă n-o știe?
Cea care îi ademenește

[1] *Cardona*: în limba spaniolă *cardona* (ca nume comun) înseamnă mărăcine.

Pe-atîți curtezani cu privirea,
Deși ea e bufnița Curții
— Dea Domnul ca ea să rămînă! —
Ei, bine, chiar ea mi s-a plîns
Că porțile-i zgîlțîi cu-atîtea
Jelanii și rugi prea-umile
Încît îți deschide de milă;
Că leșini la ea pe divan
(Nici nu-i de mirare leșinul
Cînd plîngi cu bigotiere,
Și smiorcăi copilărește).
Mai vrea încă bunu-mi Cardona
(Cînd nimfa-ndrăznește-n scrisoare
De nunta cu el să-mi vorbească)
Ca eu să-i îndur măritișul?
— Mîine-o s-o văd și pe asta! —
Și cum să îndur cînd îmi cere
Acum și veșmîntul de nuntă,
Fiindcă al ei nu e gata?
Duceți-vă-acum la culcare
Acasă, e ziua pe-aproape,
Să nu faceți cearcăn sub pleoape;
Iar mîine în zori, ginerelul
Bărbuța să-și pieptene bine,
Așa după cum e-obiceiul
Logodnicul tînăr s-arate;
Señora-apoi părul să-și facă.
Iar eu, află-acum că am fost
O pildă-a femeii cinstite:
Ca stînca de val neclintită,
Și sînt ca-n furtuni palmierul!
Pe conte nu eu l-am adus:
La mine-a intrat cînd lipseam.
A Celiei dacă e vina
De-aceasta doar ei au știut.
Dovadă că n-am stat acasă
E faptul c-am fost să te caut
Și că-mi datorați două vieți:
Eu, să te scap de la moarte,
Viața mi-am pus în pericol
Și spade străine-nfruntai

Cu arme de foc, alungînd
Pe-aceia ce-au vrut să te-omoare.
Și asta înseamnă — cum bănui —
Că-n stradă iubitul mi-arunc ?
Trădare, din parte-mi să-nsemne,
Sau poate credință uitată ?
Și tot eu sînt, oare, de vină
Că umbli hai-hui să te-nsori ?
Din prícina mea te întorci
În Flandra și în Aragón ?
Lucindei i-am dat acel fenix
Al diamantelor ; moare
La mine-acel fenix, pe cînd
La dînsa acuma se naște.
De ce nu răspunzi ?

DON JUAN

Nu-s în stare.

TELLO

Nici tu nu mai vrei să te aperi ?
Răspunde !

FINEA

Tu, Tello ai
O blană de vulpe în spate.
Tot tu, prefăcutule,-acuma
Cu rîvnă de om plictisit
Îmi ceri să mă apăr, tu, care
Și Fabiei-ai fost pretendentul
Și-ai fost linge-blidele ei ?

TELLO

Al Fabiei, eu ?

FINEA

Acum vrei
S-ascunzi adevărul ?

TELLO

Cine, eu ?

FINEA

Chiar tu !

TELLO

Să-mi frîng, să dea Dumnezeu,
Piciorul ; sau, uite, mă jur
De bani să n-am parte ; să fiu
În veci puşculiţă-ndoielnică
De vreme ce-s lăzi să-i ascundă,
Sau hainele cînd le voi scoate
Să-mi ia croitorul mai mult
Pe furnituri şi mătase ;
Să trec în decembrie fără
De pinteni, călare, pe-o gloabă
Pe drumul ce duce-n Getáfe [1],
Greoi şi mahmur să întîrzii
La fiece casă în cale,
Să am o prícină-n care
Răbdarea şi banii să-mi pierd,
Căci este-un blestém care-adună
În el toate relele lumii !

DON JUAN

Señora Belisa, ce nu este, oare,
Supus geloziei ? Sînt dezamăgit.
Cînd ei te-nrobeşti, va fi şi mai mare
Pizmaşa iubire şi chinu-i cumplit.
Rămîne vieaţa-mi salvată, datoare ;
Stăpînă-mi vei fi cît mai am de trăit.
Acum hotărăşte cum poate anume,
Jignirea,-acest braţ s-o răzbune ?
Tot ástfel cum limpede ziua apare

[1] *Getáfe* : localitate la cîţiva kilometri sud de Madrid. Lope a scris în 1613 o comedie intitulată *La Villana de Getáfe*. (Ţăranca din Getáfe.)

Din soare, și umbra nopții, treptat,
Întinsă și rece, o sfîșie-n zare
Dînd flori la iveală, sclipind în cristale,
La fel adevărul meu, ne'ntîrziat,
Minciuna Lucindei va dezvălui,
Și-atunci bucuria, iubirea vor fi
Înmiresmate de flori și cristale.
Mai mult ce pot face decît ar putea
Dorința ta face din mine ?

BELISA

Rămîn
Convinsă că mîna Lucindei urzea.
Zadarnic e totul de nu mă răzbun.
În starea în care mă aflu acum
Și, ca bănuiala s-o pot alunga,
Te-aleg al speranțelor mele stăpîn
Și-al răzbunării. Îndată-am să-ți spun
Ce bună capcană acum i-am urzit
Să știe că tot eu rămîn cea mai tare.

DON JUAN

Sînt hotărît : te urmez neclintit
În dragoste,-n glorie și-n întristare.

BELISA

Ai grijă de mine și-ntoarce-te-aci.

DON JUAN

Pustiu mi-ar fi gîndul din el de-ai lipsi !

BELISA

Adio.

DON JUAN

Doar moartea mă poate reține.

TELLO

Te las, nesătulo !

FINEA

Tutunul meu, bine !

Don Juan şi Tello ies.

SCENA A XII-A

O sală în casa Lucindei.

Intră contele Enrique şi Lucinda

LUCINDA

Grozavă hotărîre-a luat !

CONTELE

O, numai dacă-ar sfîrşi
Cu bine, căci pare a fi
Dispreţu-i de ne'nduplecat.

LUCINDA

Dar aurul a cîştigat
Mereu, de la-ntîia mişcare.

CONTELE

Da, Celia,-nţelegătoare,
Mi-a dat în casă-adăpost,
Dar, vai, curajul mi-a fost
Decît fericirea mai tare.
Dar cine putea bănui
Atunci că Belisa-i plecată
De-acasă, şi nu se arată
Decît cînd se crapă de zi ?
Deci nu a avut ce păzi
De nesăbuinţele mele ;
De mic ursitoarele-mi rele
Umblară în bande rebele

Pe unde Orlanzii [1]-s nebuni
Și Tarquinii [2] sînt pașnici și buni.
Întocmai cum cel atacat
Și-așteaptă dușmanul pîndind
Și e-ncrezător și-ngîmfat
Doar pînă ce-l vede venind
Cînd, fără de veste pălește
Și-ndată se pierde cu firea,
Așa mi-a fost și iubirea
Cît timp n-o zării pe Belisa ;
Văzînd-o, simțit-am că mi s-a
Topit dintr-o dat' răzvrătirea.
Din prícina ne'ncrederii-n mine
Tot eu umilit am ieșit ;
Cînd vede că-i disprețuit
Au cine-i stăpîn peste sine ?
În taină,-ascultînd l-am găsit
Pe-acel *don* Juan, la plecare.
Deși ne-am scuzat fiecare
Pot scuzele, oare, ceva
Cînd doamna își ține la ea
Iubitul, ascuns în budoare ?
Am fost la-nceput supărat ;
Apói dîndu-mi seama ce rău
Și cinstea și numele său
Puteau fi de toți înjosite,
Rămaseră nepedepsite
Jignirile ; nu l-am lăsat
Să spună, cum a-ncercat,
Nimic, nici pe el, nici pe ea,
Căci ce-ai mai putea asculta
Cînd nu ai nimic de sperat ?

LUCINDA

Mă zbat fără rost ; o iubește !
La ce bun să stărui visînd ?

[1] *Orlanzii-s nebuni* : aluzie la poemul lui Ariosto, *Orlando Furioso*, vezi și n. 1, p. 512.

[2] *Tarquinii* : aluzie la Tarquinius Superbus (530—510 î.e.n.), al șaptelea și ultimul rege al Romei, vestit prin violența și arbitrariul guvernării sale.

CONTELE

Vai ţie, sărmanul meu gînd,
Jignirea ce greu te loveşte!

Intră Fabia.

SCENA A XIII-A

Aceiaşi, Fabia.

FABIA

De nu cumva m-amăgeşte
Vreo umbră de chip, jucăuşă,
Al tău *don* Juan e la uşă.

LUCINDA

Juan?

FABIA

De Cardona.

LUCINDA

Chiar el?

FABIA

În persoană!

LUCINDA

De-o mie de ori, pentru el
Să fie deschisă-orice uşă!

Intră don *Juan şi Tello.*

SCENA A XIV-A

Aceiași, don Juan, Tello.

DON JUAN

Mă bucur, *señor*, că aci
Vă văd nu pentru c-aș vrea
Din nou să-mi cer scuze, cumva
De-ați fost de mine jignit, ci
Ca soț al Belisei trimis
Am fost, cu o veste, la voi.

LUCINDA

Bun crainic trimise la noi!

CONTELE

Și ce-mi poruncește?

LUCINDA

Ce-a zis?

DON JUAN

Mi-a spus că-ntr-o scurtă scrisoare
Lucinda de știre i-a dat
Că azi se mărită: de-ndat'
Ea-mi spuse deci vestea cea mare,
Și-atît de prielnic socot
Norocu-mi, că însumi venii,
Frumoasă Lucinda, aci,
Să-ți pot mulțumi pentru tot.
Cît despre veșmînt ea părea
Cinstită și-adînc măgulită
Că rochia-i nefolosită
Azi poate-mprumut să v-o dea.
De-asemeni vă roagă-a primi
Să vă pieptene dînsa, smerită,
Frumos, ca să fiți pizmuită,
Să n-aveți de ce pizmui.

Și încă ceva v-ar ruga :
— Cît ține datoare să-i fiți !
În casă la ea să nuntiți,
Iar nașă să fie chiar ea.

LUCINDA

Vă spun adevărul curat :
S-o supăr, atît am dorit !
Acuma, cînd văd, însfîrșit,
Că totul e-n bine schimbat,
Eu cred în această schimbare
Și chiar dac-a fost la-nceput
Batjocură, ce s-a făcut
Socot doar o simplă-ntîmplare.

CONTELE

Nu pentru Juan, deci, nutrea
Belisa iubirea cea mare —
Ci totul a fost o urmare
A vitejiilor ei ; o silea
Doar firea ambițioasă
Să-și facă dușmanca geloasă.

DON JUAN

Era chiar și cerul dator
Să-i fie ocrotitor
Adevărului meu ne'ntinat !

LUCINDA

Mai strîns să vă-nlănțuie încă
Iubirea-mi, am simulat
Uitarea — și v-am arătat
O disprețuire adîncă.
O, cîte cîștigi în iubire
Cînd stărui cu gîndul cinstit :
Speranței fără ieșire
Îi poți face-un drum fericit !
La ea eu mă duc negreșit
Acum cînd această favoare-o

Vestește un demn de crezare
Trimis ce-i atît de slăvit.
O, conte, nu știi pentru mine
Ce-nseamnă încrederea ta.

CONTELE

V-asigur *señora* de ea !
Urările mele de bine !

Contele Enrique iese.

LUCINDA

Să mergem acum împreună.
Dă-mi mîna, Juan, și condu-mă.

Lucinda și don *Juan ies.*

SCENA A XV-A

Fabia, Tello.

FABIA

O ciudă pe ei mă frămîntă ;
Ah, Tello, sufletul meu !

TELLO

Dă-mi mîna și tu ! Dumnezeu
Iubirea ne-o binecuvîntă !

Fabia și Tello ies.

SCENA A XVI-A

Un salon în casa Belisei.

Belisa și Celia. Intră Belisa falnică, și Celia.

CELIA

O, nu te mira că te-ntreb :
De ce te-ai gătit, draga mea,
La vreme atît de tîrzie ?

BELISA

O, Celia, trăznelile mele
Pe cale-s acum să sfîrșească
Cu-această speranță prostească.
Cu-o fire atît de-ndărătnică
Iubirii, pe lume-am venit
Încît eu n-am bănuit
Că-i va fi dat să iubească
Atenția și cumpănirea.
Dar nici o trufie-omenească
Nu scapă pedepsei divine.
Nebuna-ndrăzneală-a crezut
Că nu va-ntîlni vreo femeie
Pe care să n-o pot înfrînge
Cu libera mea judecată.
Dar iată-mă dezamăgită :
Mi-a fost libertatea știrbită
De-a dragostei teamă geloasă
Și tot ea a-mpins ignoranța
Să ia în derîdere-ades
Prea mîndra încredere-n mine.
De-aceea azi nu mă rănește
Atît că mă plec lui Juan,
Cît searbăda deșertăciune
A-nțelepciunii înfrînte.
Și-acum, dacă voi da greș,
Vor fi în sfîrșit răzbunate
Jignirile ce-am suferit.

CELIA

Și crezi c-o să poți ?

BELISA

O, desigur !

CELIA

Ți-am spus, mi se pare, din ziua
Cînd noi ne-ndreptam către Crîng

Că dragostea-ți va pedepsi
Disprețul și nepăsarea.

BELISA

Se-oprește-o trăsură la poartă,
De vine mireasa, cum sper,
Norocul m-ajută să scot din
Batjocuri, batjocură și
Răzbunare din răzbunare.

Intră Finea.

SCENA A XVII-A

Aceleași, Finea.

FINEA

Galera pe roți, ghintuită
Cu aur în loc de-armătură,
Drept vele înalte, perdele
Frumos încrustate-n sidef,
Drept vîsle care s-o miște
Doar lebede albe de Rin,
Adus-au pe *doña* Lucinda
La scară acum să debarce.

BELISA

Frumoasă-i ?

FINEA

O, da, și-i voioasă.

BELISA

Ce bine ai spus : căci femeia
De-i veselă nu e urîtă,
Și tristă de e, nu-i frumoasă.

FINEA

Dar iată-i că vin chiar acum.

Intră Lucinda, Fabia, contele Enrique, don Juan, Tello și slujitorii care-i însoțesc

SCENA A XVIII-A

Aceleași, Lucinda, Fabia, contele Enrique, don Juan, Tello, slujitori.

BELISA

Cinstiți-mi o, scumpă *señora,*
Această umilă-ncăpere
Ca oaspete-n ceasul cel bun.

LUCINDA

Domniei-voastre, la fel,
Mă rog spre-ocrotirea-umilinței.

BELISA

Atît de frumos îmbrăcată
Și-astfél pieptănată ? Înseamnă
Că nu mi-ați primit ajutorul.

LUCINDA

Nu pentru că n-aș fi crezut
În bunăvoința ce-aveți ;
Am vrut să vă cruț osteneala.

CONTELE

Desăvîrșirea-obosește.
Rămîneți, *señora* Belisa !
Ne însoțesc slujitorii
Veniți cu noi ca să vadă,
Ca martori, căsătoria
Lui *don* Juan cu Lucinda.

BELISA

A cui ?

CONTELE

Don Juan și Lucinda.

BELISA

Și cine-a dat vestea ciudată ?

LUCINDA

Cum cine ? Mai adineauri
Veni *don* Juan să ne-o spună.

BELISA

Sau mintea-ți pierdușî *don* Juan,
Sau n-ai înțeles ce ți-am spus ;
Eu însă ți-am spus s-o anunți
Să vină ca nașă aceea
Ce vine acum ca mireasă.

LUCINDA

Ca nașă ?-A cui nașă ?

BELISA

A mea !
La fel îl rugam și pe conte
Să-mi facă onoare să vină
Cum el mi-a promis mai demult.
Ți-am spus toate astea ?

DON JUAN

Mi-ați spus ;
Dar mare mi-a fost tulburarea
Și vestea-am greșit-o ; am însă
O scuză, de-mi dați ascultare :
Acum mă-ncurcai prima dată.

LUCINDA

Vai, ce răzbunare prostească!
Și eu, de-i așa, mă răzbun
Acum, pe-amîndoi. Dar mi-e teamă
Pe conte să nu îl mîhnesc.

CONTELE

Cuvîntul mi-am dat de curînd.
Oprește-ți, Lucinda, mînia;
Și eu sînt la fel de jignit.
Împacă-te-acuma cu mine
Și dă-le urarea de bine
Pe care-amîndoi o așteaptă.

LUCINDA

(aparte)

Mai bine te-ntorci păcălită
Decît înjosită!

(Tare.)

V-o dau.

BELISA

Și eu tot din suflet v-o dau.
Prietene deci să rămînem,
Iar tu, *don* Juan, care taci,
Ești bun să-mi dai mîna, de vreme
Ce, plin de duh, ai greșit
Solia.

DON JUAN

Am îndeplinit
Porunca stăpînului meu.

TELLO

Stăpînul Fineei sînt eu.
Señora Fabia, iartă-mă :
Pezmetul acesta e-al meu.

(Către Finea.)

Cu brațul acesta te cheamă
Iubirea. Ce-aștepți ?

FINEA

Vai, Tello !
Acesta e braț sau cartof ?!

BELISA

Ilustră-adunare, poetul
Acum se desparte de muze
Și, vrînd să vă fie pe plac,
Le-a invocat încă-o dată
Să nu-l dați uitării prea iute.
Și-aici comedia sfîrșește.

Sfîrșitul comediei
Vitejiile Belisei.